ISSN 1857-4424

Nr. 9 (87) • Casa de Creație a Republicii Moldova • septembrie 2018

Realități Culturale

REVISTĂ DE ETNOGRAFIE, FOLCLOR ŞI CULTURĂ CONTEMPORANĂ

Ion Druță – 90 de ani

Sumar

TATIANA BUTNARU
Opera lui Ion Druță în contextul mitologiei autohtone 1

OLGA ABDULAIEVA
Frământarea de limbă – rolul ei în dezvoltarea intelectuală a copilului 4

ION DORU
Păstrați horele și cântul, ele-împodobesc pământul 6

ANDA VAHNOVAN
Două dureri 7

STELA CIUBOTARU
„Cu dor și drag de neam” 8

LEONID CEBOTARI
Cei trei purceluși 9

MARIANA COCIERU
Valorificarea elementelor folclorice în opera scriitorului Ion C. Ciobanu 14

STELA BOTEZ
Cum arăta cândva costumul popular din sudul Moldovei? (Leova, Cantemir, Cahul, Vaslui, Galați) 16

ZINAIDA PETROV
Un dar de carte nouă „La biblioteca MEA” 22

MARIA SCOARȚĂ
„Hangul din Coteala” 23

ION DOMENCO
Cu argint pe la tâmple, dar cu inima tot tânără și blajină ... cop. 3

Statuia ecvestră a lui Ștefan cel Mare.
Podul Înalt, jud. Vaslui.

COLEGIUL DE REDACȚIE

Pavel Popa, redactor-șef

dr. **Varvara Buzilă**, Muzeul Național de Etnografie și Istorie Naturală

dr. hab. **Victor Ghilaș**, AȘM

dr. **Mariana Cocieru**, AȘM

Veta Ghimpu-Munteanu, Teleradio-Moldova

Veronica Caraulan, Direcția Cultură mun. Bălți

Gheorghe Nicolaescu, Cabinetul metodic al Ministerului Educației, Culturii și Cercetării

SOCIETATEA CULTURALĂ
Casa de Creație a Republicii Moldova

ISSN 1857-4424

Proiectul „Realităţi Culturale“

APARE CU SUPORTUL INSTITUTULUI CULTURAL ROMÂN

Tel./fax redacție: (022) 20-25-55
Telefoane: (022)20-25-53, 069392909 (Ion Șarban)
Mob.: 069 39 24 98 (Pavel Popa, redactor-șef)

E-mail: casadecreatie@gmail.com
Adresa: mun. Chișinău, str. București, 68, oficiile 338, 324
Paginare și machetare: „Fox Trading” SRL

TATIANA BUTNARU, DOCTOR ÎN FILOLOGIE

Opera lui Ion Druță în contextul mitologiei autohtone

Preferința pentru fondul mitic al folclorului românesc constituie o latură esențială a modului artistic a lui I. Druță, care, respectând cu strictețe principiile transfigurării populare, își redimensionează scrisul potrivit unor elemente de sensibilitate modernă. În primul rând, vom evidenția subtilitatea metaforei mitice, determinată de profunzime și lirism, de motive și dimensiuni existențiale, ea se manifestă prin nostalgica resemnare a personajelor druțiene în fața curgerii ireversibile a timpului și bucuria clipei trăite, ca dovadă supremă a condiției umane. Elementul mitic se redimensionează din interior, el predispune autorul spre lărgirea semnificațiilor, îl orientează spre chintesența maturității sale artistice. Trăirile, sentimentele, suferințele umane sânt relevate de multe ori prin prisma inițierii mitice, iar corelația viață-moarte transpare ca o relație globală în perspective infinite, ceea ce ne determină să credem, anume, că elementul mitic se dovedește a fi un model ipotetic, simbolul emblematic al intuiției sale artistice creatoare, este o modalitate de a privi lumea, a aprecia valorile fundamentale ale vieții, a determina anumite șanse pentru supraviețuirea omului. Or, mitul, în contextul operei druțiene, transpare într-un proces de resurecție estetică, de orientare către o genealogie primară a existenței, el se suprapune unor multiple posibilități de esențializare și interiorizare lăuntrică. Există în scrierile druțiene o modalitate de inițiere mitică pentru că există „spațiul matrice” [1, p. 125] ori „spațiul mioritic” [1, p. 125] axat pe filonul creativității populare, există o stare de plenitudine spirituală care îngemănează diferite tărâmuri ontologice, corelează viața și moartea, teluricul și celestul, dragostea și ura. Există acea zonă a receptivității mitice unde calea ciobanului mioritic se îngemănează cu dorul ciocârliilor și visul cocostârcilor, cu drumul anevoios prin vicisitudinile timpului istoric parcurs de eroii druțieni, cu polarizarea diferitor stări și trăiri sufletești. Lacrima cosmică ce se desprinde solitar din nunta ciobanului din baladă, aprofundează desăvârșirea unui spațiu sacru de valori circumscris în aspectele sale fundamentale. În acest sens, I. Druță are deschidere și spre mitul inițierii mioritice, dar și spre jertfa meșterului Manole, datorită cărora aprofundează ideea despre ascensiunea omului la o dimensiune simbolică, ceea ce-i asigură funcționalitatea estetică a creației, îi oferă noi posibilități de resurecție lirică.

Opera lui I. Druță se încadrează în spațiul mitic al spiritualității autohtone explorat dintr-o perspectivă poetică. Criticul M. Dolgan evidențiază cu această ocazie „o atitudine estetică specifică” atît față „de asperitățile și duritățile vieții”, cît, mai ales, „față de rosturile omului pe pământ, cu tradițiile și ritualurile lui, adică este o parte integrantă a viziunii artistice, dar și o manieră particulară de constituire a imaginarului, de structurare a materialului într-un tot epic” [2, p. 72].

În prim plan, vor fi dezvăluite niște aspecte de viață marcate de învolburările spiritualizate ale timpului mitic, aureolate de gloria dacismului și resorturile mioritice. În mai multe lucrări druțiene, la fel ca și în romanele lui M. Sadoveanu, transpare o lume ancestrală, determinată de rit și tradiție, e lumea păstorilor cu multiplele ei subtilități și implicații în sfera miticului, este acel „spațiu etern care nu dispare și pe care fiecare îl descoperă prin condensarea în el însuși și prin întîlnirea meditației și contemplației interioare” [3, p. l]. I. Druță realizează niște incursiuni analitice într-un univers rustic, de sorginte mitică, care amplifică în plan estetic crezul său scriitoricesc, după cunoscuta formulă blagiană „veșnicia s-a născut la sat”. Se poate vorbi de un anturaj artistic specific încadrat în parametrii unei viziuni mitice moderne și influențat nu atît de conceptul popular, dar de acel imbold spiritual căruia L. Blaga îi spune „elanul stilistic interior” [1, p. 125], ce substanțializează „însușirile majore” ale unei culturi. Valoarea stilistică și semantică a motivelor mitico-folclorice au scopul de a transmite o realitate socială complexă ce cunoaște, deopotrivă, și momente de înălțare, dar și stări de spirit contradictorii de esențializare, de amplificare a viziunilor mitico-folclorice, exprimă „recunoștința pentru acel Geniu Anonim al neamului, care a creat Cultura, Limba, Folclorul” [4, p. 275] În felul acesta, scriitorul I. Druță generalizează filosofia spiritului popular, ne menține în tiparele unor valori perene atît prin sfera lor de semnificație, cît și posibilitatea de a universaliza tradiția națională.

A. Fochi menționează cu justețe că „influența motivului mioritic în dezvoltarea literaturii noastre are un aspect

calitativ, lăuntric, definind o structură de sensibilitate şi de atitudini care, găsindu-şi expresia de ordinul capodoperei, au avut o înrîurire neîndoielnică asupra literaturii naţionale"[5, p. l18]. Prin urmare, certitudinea dăinuirii face ca balada **Mioriţa** să devină o realitate conceptual-estetică pentru cele mai reprezentative opere la care sub o formă sau alta sentimentul mioritic se constituie ca o prezenţă vie şi fecundă. Momentul spiritual **Mioriţa** pulsează în universul literaturii române şi se impune drept un moment de supremă înălţare, de renovare continuă a tradiţiei autohtone. Imaginile ce s-au desprins ulterior, de la Eminescu şi pînă în zilele noastre, sînt proiecţii simbolice venite prin filiera mitului folcloric. În proza lui I. Druţă, se observă o tendinţă de modernizare a semnificaţiilor mitice şi diferenţiere tipologică, ca rezultat al influenţelor directe din partea creaţiei populare. Astfel, lucrările *Povara bunătăţii noastre, Biserica albă, Frumos şi sfânt, Toiagul păstoriei* capătă tangenţă cu mitul mioritic prin acea complexitate de idei, gânduri, asociaţii pe care le transfigurează autorul în subtila dramatizare mitică a realităţii, or, aşa cum accentuează însuşi I. Druţă, pentru acest meleag „păstoritul nu e atît o îndeletnicire, cât o vocaţie, un destin, o cruce pentru toată viaţa, şi cel care a luat toiagul, îndemnând turma în urma lui, nu va mai putea nici el fară turmă, nici turma fară el". Spiritul mioritic se îngemănează cu necuprinderea cosmică în care pulsează duhul primar de baladă, este, de fapt, un cântec şoptit al sufletului într-un moment de intensă efervescenţă lăuntrică, „un semn de binefacere, de blagoslovire cerească". Cântecul nostalgic al fluierului mioritic din *Toiagul păstoriei* se asociază în plan metaforic destinului omenesc suprapus unor grave probleme existenţiale. I. Druţă păstrează semnificaţia detaliilor simbolice din străvechea baladă populară şi face o retrospecţie sentimentală în universul frământărilor lăuntrice ale omului pus în faţa esenţelor primordiale. „Fluierul din vârful dealului" devine o alegorie metaforică a dăruirii sufleteşti, expresia slujirii dezinteresate a oamenilor, este sinteza unui destin existenţial, „o proiecţie într-un spaţiu spiritual mitic a unei existenţe care s-a identificat cu frumosul şi s-a devotat creaţiei" [6, p. 115]. I. Druţă profilează un tărâm artistic cu semnificaţii individualizatoare, unde legenda *Meşterului Manole* e privită din perspectiva intuiţiei mioritice, plasând în centrul atenţiei o tulburătoare confesiune, specificată prin anumite temeiuri mitice şi categorii filosofice. Acolo, în mijlocul naturii şi singurătatea dealurilor, „în preajma tăcerii ierburilor la rădăcină", eroul druţian se regăseşte printr-un aflux sporit de reflecţii lirice. „Avea fluierul cela, scrie în continuare autorul, darul de a mângîia, de-a îmbărbăta, de-a face sufletul să se rupă de la pământ, să zboare, şi sătenii, osândiţi de-a se fi târât ca râmele, împreună cu fluierul cela se rupeau şi ei pe-o clipă-două de la pământ, să mai vadă lumea din jur".

I. Druţă problematizează chipul păstorului, îl ridică la rang de generalitate, el reflectă o limită de înţelegere şi cunoaştere omenească a adevărurilor esenţiale ale vieţii, creaţiei, naturii, omeniei, relevă etalonul unei spiritualităţi milenare. Ciobanul din vârful dealului se reintegrează, după cum vedem, într-o imagine artistică generalizatoare, el îşi determină cursul vieţii şi în planul existenţei lui obişnuite, şi în plan ancestral, fiind asociat mai mult cu un personaj mitic, „împovărat de grijile lumii, se veselea şi el cum putea împreună cu semenii săi. Dar, de odată, parcă un vînt ar fi dat peste dânsul. Tresărea aşa, din senin, şi-l fura tristeţea, şi rămânea dus pe gânduri cu privirea rătăcind hăt-hăt pe acele dealuri fumurii din depărtare". Transfigurarea elementului mitic are loc în conformitate cu un stereotip de credinţă populară binecunoscut şi se manifestă într-o „mărturisire de puteri, afirmare calmă a vieţii,... comuniune misterioasă cu natura, văzută ca un cosmos în centrul căruia stă mirele, Păstorul cel Bun"[7, p. l].

Aserţiunea de mai sus înclină spre gândul, că „Păstorul cel Bun" este o tipologie de erou care descinde din semnificaţia arhetipală a biblicului şi exprimă o culminaţie a desăvârşirii, perfecţiunii, este simbolul divinităţii, al perenităţii şi demnităţii umane. Păstorul druţian este considerat şi el „un fel de sfânt, căci, într- adevăr, trebuie să fii un sfânt ca să treci prin toate câte a trecut el, rămânând pururea binevoitor faţă de soartă şi faţă de lume". Intuiţia creştină se îngemănează cu efervescenţa lăuntrică a mesajului comunicat, cu semnele unui univers spiritualizat condensat până la saturaţie de sacralitate. În conformitate cu opinia lui M. Eliade, are loc „reintegrarea omului într-un cosmos răscumpărat prin moartea şi reînvierea Mântuitorului şi sanctificat de paşii lui Dumnezeu, al lui Iisus, ai Fecioarei şi ai sfinţilor" [8, p. 249]. Dincolo de contradicţiile încrâncenate ale timpului istoric şi iureşul frământărilor de epocă, se află un corespondent mitic pentru a face referinţă la drama omului, căutător de absolut, predispus, după cum remarcă în altă parte acelaşi exeget, „unui sacrificiu continuu" [9, p. l19].

De subliniat, I. Druţă reactualizează drama ciobanului mioritic prin numeroasele implicaţii cu realitatea socială curentă, el face referinţă la evenimentele tragice ale unui timp istoric, pe care eroii săi îl depăşesc prin resemnare. Caracterul tipizării mioritice îşi găseşte confirmare printr-o modalitate specifică de transfigurare artistică. Neclintirea ciobanului faţă de evenimentele de conjunctură este temeiul superiorităţii morale a omului ce înfruntă vicisitudinile propriului său destin. Într-un studiu critic, L. Rusu evidenţiază „acel sentiment al resemnării, care, transfigurează elementele deznădejdii în elemente de viziune luminoasă", cu alte cuvinte, se încadrează în tendinţa de a prefigura „viaţa cu mizeriile ei într-o falnică viziune de înălţare sufletească" [10, p.95]. Prin modernizarea fabulei mitice şi numeroasele implicaţii cu realitatea socială a satului postbelic, I. Druţă profilează tragismul existenţial al unei epoci unde sînt profanate cele mai sacre valori. Vîndut, trădat, blamat, deportat, dar niciodată învins, „singuraticul din vîrful dealului", aspiră spre o soluţie existenţială în stare să depăşească condiţia tragicului, se orientează spre ceea ce T. Codreanu numeşte „mesianism mioritic" sau „optimism mioritic" [11, p. 80]. Secretul dăinuirii personajului druţian constă nu atât în resemnare, cât mai ales, prin promovarea unei spiritualităţi ce aprofundează ideea de „frumos şi sfânt", facerea de bine şi iertarea, într-o manieră apropiată de romanul lui C. Noica *Rugaţi-vă pentru fratele Alexandru*, I. Druţă încearcă o identificare cu soluţia mioritică prin complexul de trăiri sufleteşti unde prevalează dragostea, credinţa, înţelegerea omenească. Cele mai reprezentative personaje druţiene, Onache Cărăbuş, Horia, Călin Ababii, mătuşa Ruţa, se încadrează în spaţiul mitic al acestor valori prin respectarea datinii, tradiţiei, „acea rânduială a pământului" sau „povară a bunătăţii" care descinde din codul etic al poporului, dintr-un concept estetic şi existenţial unde „geniul mioritic nu poate fi

condamnat la închiderea în posibil" [11, p. 40]. Depășirea convenției folclorice este calificată drept o depășire a subtextului mitic al baladei și includerea ei „în alt mit", actualizat și reîmprospătat prin numeroasele suplicii ale destinului omenesc.

Simbolurile trecute printr-un îndelung proces de stilizare și individualizare artistică devin niște proiecții mitice cu deschidere spre contemporaneitate. Optimismul eroului druțian în fața destinului său fatal se desprinde din puterea iertării, fapt, care explică, în fond, ceea ce E. Cioran numește „miracol românesc" [12, p. 101]. Și Călin Ababii, și Onache Cărăbuș, și Horia, iartă și, în același timp, condamna fărădelegea, minciuna, lașitatea, reușind să parcurgă calea de la „filosofia iertării" spre cea a „autoiertării". Profunzimea iertării mioritice și seninătatea sufletească transpare ca un act general-uman, cu implicații în sfera miticului și se manifestă în procesul logic al ființării omului. Aflat în centrul universului, acolo, „sub cupola albastră a cerului, de dimineață până seara, de cu primăvară până toamna târziu, an de an, o fi ajuns cu mintea lui la acel mare adevăr, că nimic nu e veșnic pe lume - toate sînt trecătoare", ciobanul din *Toiagul păstoriei* ajunge la înțelegerea deplină a rostului său existențial, menirii supreme. I. Druță oferă niște modele concludente nu numai de valorificare a semnificațiilor mitice, dar, în același timp, și de incursiune analitică în realitățile curente, prezintă o modalitate de prețuire a creației, iubirii, omeniei, ca o determinare a șanselor noastre de supraviețuire.

Contopirea „cu rodul dulce și acru al pământului", adică integrarea în sânul naturii, este axată pe linia tradiționalismului mitico-folcloric, dar și a literaturii universale. I. Druță se apropie de intuiția populară, mai ales, prin proiectarea unui cadru cosmic de o măreție selenară, unde alternarea imaginilor celeste cu cele telurice amplifică inițierea mioritică. Eroul druțian repetă, într-un fel, moartea arhetipală din balada populară ce va lua forma unei patetice confesiuni. În cele din urmă, pe mormântul singuratic de la marginea cimitirului răsare „o pătură de iarbă deasă, iarbă măruntă, iarbă frumoasă ca mătasa. Era singurul loc verde în tot cimitirul și se crucea lumea, întrebându-se cine o fi semănat, de unde o fi luat sămânța, că așa frumuseţe de iarbă satul nici că văzuse...". Metafora verdelui se încarcă cu un fond profund esențializat, culminează cu un simbol de origine mitico-folclorică și face referință la un complex de imagini artistice tradiționale, exprimă ideea de dăinuire, perenitate, zămislite de veacuri în tezaurul spiritualității populare. Elementele naturii, iarba, pământul, cerul, întreg universul sunt trăite din perspectiva transcendenței mitice, capătă accepția unui spectacol ceremonial și redau, în ultimă instantă, o finalitate existențială, un bilanț simbolic. I. Drută încearcă să demonstreze că drama omului pus față-n față cu veșnicia nu se consumă odată cu moartea, dar rămâne să dăinuie, să amintească mereu că senina integrare în natură este un fenomen firesc și se înscrie în succesiunea continuă a anotimpurilor, a generațiilor, în trecerea ireversibilă a timpului. Prin sugestia morții, se întrevede o stare ontologică de unde depistăm sensul mișcării, al continuității, adică e exprimată ideea vieții în moarte cu o vastă sferă de circulație în literatura universală. Plecat pe tărîmurile necunoscute ale veșniciei, ciobanul din *Toiagul păstoriei* domina în continuare colectivitatea, el rămîne „în preajma tăcerii ierburilor la rădăcină", pentru a fi prezent în curgerea ireversibilă a vârstelor, în acea „zare rotundă de horboțică albastră - atâta primește câmpeanul în ziua nașterii sale, atâta poate porunci pe patul de moarte". Meditând pe marginea scrierii respective, Gr. Vieru atrage atenția: „Nu păstorul va reînvia ca mire cosmic, prin natura naturii, prin natura umană a spațiului natal, ci însuși spațiul natal va renaște prin moartea păstorului" [4, p. 209].

Prozatorul I. Druță explorează înțelesurile filosofice ale mioriticului și crează un sistem de imagini tradiționale. Figurația mioritică este concentrată într-o sinteză de ritual ca la procesiunile funerare, iar alegoria fantezistă „nuntă-moarte", după cum subliniază și cercetătoarea E. Munteanu, se înscrie ca un semn al nemuririi dacice" [13, p.172]. Astfel, la un moment dat, Călin Ababii, eroul dramei *Frumos **și** sfînt,* poruncește celor de acasă „să cumpere căldări noi, să macine faină bună, ticluită, pentru colaci și să scoată de prin scrinuri pânza cea de in pentru a face ștergare multe-multe". Pasajul de mai sus capătă și el o nuanță mitico-baladescă și are tangență cu nunta mioritică. Spectacolul nunții e lăsat în cele din urmă în cadrul vizionar, el descinde dintr-o sintetizare valorică a resorturilor spirituale ale universului uman, se impune prin transfigurarea anumitor momente de ritual înzestrate „cu specifice accente ale destinului" [14, p. 143]. Textul druțian conține o prefigurare mioritică, iar nunta cosmică în sânul naturii asigură în plan metaforic un mesaj tulburător. „Toate cele două sute de oițe ședeau cumincioare pe-o frunte de munte, ședeau miță lângă miță, cap lângă cap, de parcă cineva le-ar fi așezat cu mâna..., de parcă ar fi fost vrăjite..."

După aprecierea cercetătorului M. Coman, metafora nuntă-moarte provine din obiceiul nunții la înmormântare, „nunta mortului" [15, p. 218], cum este calificat fenomenul în studiile folclorice. Dacă asocierea nunții cu moartea include reminiscențe din folclorul funerar, opinie spre care înclină M. Coman, sugestia mitică are un scop bine determinat, fiind pusă în slujba anulării deosebirii dintre viață și moarte. Astfel, este creată ideea unui cosmos unitar, continuu, unde se suprapun diferite niveluri ontologice, se are în vedere reliefarea acelor vămi tăinuite ale marii plecări pe care le parcurge „Marele Anonim" în drumul său spre Eternitate. Misterul existențial al trecerii, nuanțat în procesul convertirii elementului mioritic, este misterul soarelui și a perenității sale demiurgice, este tentația unei descătușări simbolice de spazmele întunericului. Funcția de prefigurare mioritică constă în faptul că moartea nu mai este precedată de neliniște, ca în viziunea lui L. Blaga, și la I. Druță, ea constituie un dor de tărâmuri necunoscute, „pentru că, și moartea, e o bunăvoință cerească, precum spre binele omului sînt venite și toate celelalte". Relația specifică dintre viață și moarte aprofundează dorul de veșnicie reliefat fiind în dorință nedefinită verbal, dar infinită ca anturajul selenar al cosmosului, acea lume acestică, formulată din simetrii imateriale, unde „imaginea folclorică nu cunoaște fantasticul propriu-zis" [17, p. 45], dar se dispersează spre noi orizonturi.

I. Druță își revigorează în permanența universul creației prin intermediul convertirii elementului mitic, prin transfigurarea acelor crâmpee de viață marcate de imboldul păstrării matricei stilistice în dimensiunile artei eterne.

Note:

1. L. Blaga. Trilogia culturii. București, E. P. L. U., 1969.

2. M. Dolgan. Poeticul – principiu artistic capital al esteticii druțiene II Opera lui Ion Druță: Univers artistic,

spiritual, filozofic / Coord. M. Dolgan / . vol. I. Chișinău, C.E.P. U.S.M, 2004.

3. N. Bomher. Mit ***și*** mitologie eminesciană. Iași, Ed. Universității „Al, I. Cuza", 1994.

4. Vezi: Opera lui I. Druță. Univers artistic, spiritual, filozofic / Coord. M. Dolgan / . vol. II. Chișinău, C.E.P. U.S.M, 2004.

5. A. Fochi. Mioriţa. Tipologie, circulaţie, geneză, texte. București, Ed. Academiei, 1975.

6. G. Ciompec. Motivul creației în literatura română. București, Ed. Minerva, 1979.

7. Z. Dumitrescu-Bușulenga. Prefață la „Mioriţa". Culegere de texte. București, Ed. Albatros, 1972.

8. M. Eliade. De la Zamolxis la Cenghis-Han. București, Editura ştiinţifică şi enciclopedică, 1988.

9.M. Eliade. Meșterul Manole. Studi i de etnologie ***și*** mitologie. Iași, Ed. Polirom, 1992.

10. L. Rusu. Viziunea lumii ***în*** poezia noastr***ă popular*ă.** București, Editura pentru literatură, 1967.

11. T. Codreanu. Mesianism mioritic ***în*** Mioriţa, nr. 2, 1992.

12. E. Cioran. Schimbarea la fa***ță*** a României. București, Ed. Humanitas, 1990.

13. E. Munteanu. Motive mitice în dramaturgia românească. București, Ed. Minerva, 1982.

14. Z. Ornea. Tradiționalism ***și*** modernism în deceniul al treilea. București, Ed. Eminescu, 1970.

15,M. Coman. Izvoare mitice. București, Ed. Cartea Românească, 1980.

16. O. Papadima. O viziune românească a lumii. București, Ed. Saeculum, 1941.

OLGA ABDULAIEVA, CCC „GHIOCEL", MUN. CHIȘINĂU

Frământarea de limbă – rolul ei în dezvoltarea intelectuală a copilului

„Nu vei fi niciodată un mare artist dacă nu exteriorizezi cuvântul în toată adâncimea lui."

Nicolae Secăreanu

Frământare de limbă, frântura de limbă, scrântitura de limbă sau încurcătura de limbă, aşa se numesc româneşte jocurile fonetice alcătuite din expresii, propoziţii sau fraze greu de pronunţat. Odinioară ele erau repetate de copii sau tineri pe la şezători, rostirea lor era obiectul pedepselor date în timpul jocurilor sau chiar se organizau concursuri „de frânt limbi".

Sintagma *frământare de limbă* are un iz arhaic şi popular, datorat substantivelor *frământare* şi *frântură*(*frângere*) şi este înregistrată de Dicţionarul Academic (DA, litera F, 1934) cu definiţia: „fraze încâlcite, alcătuite numai din combinaţiuni de cuvinte greu de rostit, cu spunerea cărora (repede *şi fără* greşeală) se ia la întrecere tineretul, pe la *şezători*". În DEX (ed. 1996) sintagma *frântură de limbă* este descrisă: „vorbire încâlcită, p[rin] ext[ensie] frază încâlcită, alcătuită din cuvinte greu de rostit".

Aşa numitele frământări delimbă

sunt utile în dezvoltarea limbajului copiilor şi reprezintă un excelent suport pentru activitatea de arta vorbirii.

Adesea, adulţii subestimează potenţialul bogat al frământării de limbă ca mijloc minunat de dezvoltare a dicţiei copilului. Însă, jocul de cuvinte este un joc distractiv care aduce multe emoţii pozitive, dar în acelaşi timp este o muncă destul de dificilă, un mijloc de dezvoltare a aparatului fonoarticular şi a sferei intelectuale în întregime.

Cunoaşterea vorbirii colocviale este cel mai semnificativ şi important factor al dezvoltării copilului. O condiţie indispensabilă pentru o dezvoltare fructuoasă este stabilirea contactului emoţional între adult şi copil, atmosfera de încredere şi cooperare dintre ele, dar şi utilizarea activă a elementelor de dicţie. În continuare are loc îmbunătăţirea vorbirii, îmbogăţirea vocabularului, pronunţarea corectă, ş.a. Extrem de importante în acest proces sunt condiţiile create pentru comunicarea dintre copil şi adult.

Jocurile de cuvinte îmbunătăţesc mobilitatea limbii, aparatul fonoarticulator, dezvoltă atenţia auditivă, antrenează pronunţia corectă a sunetelor.

Semnificaţia frământărilor de limbă devine o bază excelentă pentru extinderea şi îmbogăţirea vocabularului copilului.

Frământările de limbă în formă de poezioare scurte, contribuie la dezvolatrea şi îmbunătăţirea memoriei copilului. Ele ajută la exersarea şi dezvoltarea dicţiei. Diferite tipuri de frământări de limbă sunt concepute pentru a corecta pronunţia anumitor sunete şi sunt utilizate în mod activ la activităţile de arta vorbirii.

De exemplu: 1. „Rică nu ştia să zică: / Râu, răţuşcă, rămurică, / Dar de când baiatu-nvaţă / Poezia despre raţă, / Rică ştie-acum să zică: / Râu,

rățușcă, rămurică"; 2. „Tot ce-am zis și-am zis c-oi zice, / Dar de zis eu n-am mai zis, / Nici n-am zis, nici n-oi mai zice, / C-am să zic ce-am zis c-oi zice"; 3. „Știu că știi că știuca-i știucă. / Dar mai știu că știuca-i pește. / Și că știuca se mănâncă / Și că știuca se prăjește"; 4. „Eu mă joc / În cojoc, / Dar doedată aud: poc! / Mi s-a rupt cojocul, / Se vede mijlocul!".

Există frământări de limbă pentru fiecare sunet. De exemplu:

Sunetul „P": „Am o prepeliță pestriță cu paisprezece pui de prepeliță pestriți. / E mai pestriță prepeliţa pestriță decât cei paisprezece pui de prepeliță pestriți, iar mai pestriț decât prepeliţa cea mai pestriță este prepelițoiul cel pestriț";

Sunetul „F": „Fata fierarului fierbe fasole fiartă fără foc fiindcă focul face fum";

Sunetul „Z": „O barză brează face zarvă pe-o varză";

Sunetele „S,Ş"; „Șapte sape late, / Sapă-n sus șaite, / Peste șapte sate, / Și-alte șapte sape, / Peste șapte sate";

Sunetul „Ţ": „Ţapul Ţicu și ţapina Ţica ţopăie ţanţoși pe tăpșanul sterp";

Grupul de sunete „UĂ": „Găina ouă, / Nouă ouă, / Nouă ouă nouă".

Fiecare frământare de limbă nu este doar o întâmplătoare combinaţie de sunete și cuvinte. Ea ajută la exersarea unor deprinderi, dezvoltă pronunţarea anumitei „probleme" a sunetului.

Frământările de limbă au fost inventate doar pentru declamarea cu voce tare, dar sunt necesare de parcurs anumite etape până atunci. Pentru început este util de demonstrat copilului recitarea model și doar apoi trecerea spre studierea acesteia. Frământarea de limbă se rostește foarte lent și clar despărţind-o pe silabe. Scopul de bază este studierea corectă a acesteia. Este necesar de atras atenţia asupra pronunţării tuturor sunetelor: a vocalelor și a consoanelor. Important fiind ca la această etapă să nu se permită o rostire greșită a acestora.

După ce această etapă a fost trecută cu succes, copilul cunoaște textul și poate recita corect, este necesar de repetat doar că fără sunet, când lucrează doar aparatul articulator: buzele, limba și dinții.

A treia etapă este recitarea frământării de limbă în șoaptă. Este foarte important să se recite anume în așa mod, dar nu foarte încet. Copilul trebuie să spue clar fraza în întregime, fără greșeli după care să pronunțe textul cu voce tare, dar lent.

Copilul se poate „juca" cu intonaţia pronunţări și anume: afirmativ, interogativ, exclamativ, cu tristeţe, bucurie, gânditor, agresiv, bâzâitor, în diferite tonalităţi și voci. Acest joc este util și pentru dezvoltarea abilităţilor de actorie.

Ultima etapă presupune pronunţarea rapidă și fără greșeli a frământării de limbă, care este necesar să fie repetată de cel puţin trei ori, pentru a fi întărită în memorie, iar pentru formarea dicţiei corecte, expresive, clare, ușor de înţeles este nevoie de exersarea frecventă a frământărilor de limbă, care își pun amprentă asupra viitorului de succes a copilului.

Bibliografie:

1. https://casadincopac.wordpress.com/2011/02/03/framantari-de-limba
2. ttps://ro.wikipedia.org/wiki/Fr%C3%A2ntur%C4%83_de_limb%C4%83
3. Dr. Octavian Laiu-Despău. *Din lumea jocurilor de cuvinte. – Anagrame, palindromuri, calambururi* etc. –Cluj-Napoca: Editura „Limes" 2010. 242 p.

TEXT ȘI IMAGINI: ION DORU

PĂSTRAȚI HORELE ȘI CÂNTUL, ELE-ÎMBOGĂȚESC PĂMÂNTUL

Cea de-a XXVIII-a ediție a Festivalului folcloric regional cu genericul „La vatra horelor bucuriene”, ce se desfășoară cu consecvență în satul Bucuria, r. Cahul (inițiator - folcloristul Gheorghe Raicu), cu suportul Consiliului raional Cahul, a administrației locale (primar - Dumitru Dermenji), a unor oameni cu suflet mare, împătimiți de tezaurul folcloric, a întrunit 12 colective, 7 din satele cahulene - Bucuria, Văleni, Taraclia de Salcie, Zârnești, Cucoara, Pelinei, Andrușul de Jos, Andrușul de Sus, 3 - din Cantemir (Ciobalaccia, Cania, Cociulia), unul - din Congazcic, Comrat, având ca oaspete de onoare pe cunoscuta interpretă de muzică populară din România, Otelia Haranguș cu doi discipoli ai dumneaei. Participanții au fost salutați de către parlamentara Elena Bacalu, care a reiterat disponibilitatea autorităților de a susține pe toate căile dezvoltarea culturii autentice autohtone.

Pe parcursul frumoasei duminici de august, în Casa de cultură a satului, au răsunat cântece și dansuri alese, mai noi și mai vechi,dovadă a faptului că aici, la Bucuria, grație eforturilor directorului Căminului cultural, Gheorghe Raicu cu întreaga sa familie, a conducătorului artistic al Colectivului etnofolcloric „Bucuria”, Dumitru Cicanci, continuă să fie conservat, dezvoltat și promovat folclorul autentic, tradițiile și datinile neamului. Tradiționala paradă a portului popular, hora de început, în iureșul căreia s-au prins cu toții, de la mic la mare, expoziția lucrărilor meșterilor populari din satele din sudul țării au înfrumusețat această sărbătoare inedită a cântecului și dansului popular.

În final, fiecare colectiv s-a învrednicit de o Diplomă de participare și un premiu bănesc, organizatorii mulțămindu-le tuturor pentru această adevărată horă a prieteniei, a bucuriei pentru toți acei care nu-și uită tradițiile populare, acele care ne reprezintă ca neam.

ANDA VAHNOVAN, BLOGGER, JURNALIST, DOCTOR ÎN SOCIOLOGIE

DOUĂ DURERI

Nu îmi explic de ce pe unii oameni viața îi trece prin sită și îi tot cerne și cerne, de nu se mai lasă din scuturat, până o parte din ei se pietrifică și rămâne pe suprafața ei. Ca un corp mic și dur, indestructibil și insensibil.

Mai întâi a avut un tată vitreg, de la care o încasa atunci când îi lua apărare mamei. Și altul nativ, la-fără-frecvență, doar cu promisiuni telefonice și vorbe în vânt. Apoi, când a absolvit școala, i s-a sugerat că a fost hrănită și îmbrăcată suficient sub acel acoperiș și că ar trebui să fie recunoscătoare și să se care de acasă. Era cam greu pe atunci, în primii ani de după căderea URSS-ului. Și asta în timp ce toți ceilalți „avuți" de vârsta ei erau premiați de părinți cu haine noi și scumpe, pentru că intrase la facultate, „la contract" și o sunau să meargă să sărbătorească. Și ea a plecat. Dar nu la chef, ci la muncă în Italia. Ilegal, pitită într-un TIR, fără acte și bani. Riscând. Dar fără frică sau regrete.

Au trecut ceva ani – de studenție cu bețiii și fără griji pentru ceilalți, cu multă muncă și luptă interioară pentru ea. Pentru că știa că vrea să studieze. Pentru că dorea să facă psihologie și să găsească multele răspunsuri la comportamentele taților ei. Și ale celui „rău" de „la zi", dar și a celuilalt „bun" de la „fără frecvență". Dar mai ales la ale ei. Să se cunoască și să își definească durerile. Să le recunoască cu voce tare, în fața oglinzii, privindu-se drept în ochi. Să învețe să și le asume și să le doboare. Cu o singură iertare pentru toți. Și împăcare cu propriul destin.

Peste un timp, scurt pentru cei cu diplome, lung pentru cei la muncă și mai ales, departe de casă, fata noastră reveni la Chișinău. Avea nevoie de o pauză și nu mai fusese de vreo doi ani. Într-o noapte se întorcea de la sala de sport. Îmbrăcată într-o blană scumpă și cu punga cu necesarele pentru sală la ea, în lift, înainte de a se închide, o mână păroasă îi smulse punga de printre uși și fugi. Liftul porni spre etajul 7. O reacție normală ar fi fost să te bucuri, că ai scăpat. Fără smuls de cercei din urechi și dat jos de blană, fără cerut portmoneu cu amenințări de cuțit, că până la etajul ei era timp suficient. Fata, însă, opri liftul. Și apăsă butonul P, spre parter. Fără frică sau regrete. Baba nebună la care a lucrat în Italia și care îi scutura scara, pe când era urcată sus să spele geamurile, o călise cât pentru 10 vieți. O scuturase de toate fricile, îi cernuse toate simțurile și o transformase în acea pietricică din sită. Și-a promis să nu se mai lase niciodată umilită și intimidată. De nimeni, nici chiar de un hoț fricos în miez de noapte. A ieșit din bloc și, instinctiv s-a îndreptat în spatele acestuia, spre desișul de tufe, ne iluminat. Știa sigur că acolo va merge hoțul. Ceva îi spunea că e un amator, pentru că simțise miros de băutură ieftină, rămasă după ce se închisese ușile liftului. Bănuia că a băut pentru a prinde curaj.

Hoțul tocmai ieșea. Văzând-o, tresări. Se rușină și plecă privirea. „Nu am vrut, i-a zis. Îmi pare rău!" Iar ea venise cu scopul ferm de a-și revindeca bunurile. „Adu-mi punga, ai auzit?!". „Da", repetă el stânjenit și se întoarse în desiș. „Nu le-am găsit pe toate, că e noapte", încercă el să se scuze. „Nu mă interesează!", spuse ea sec și după ce verifică atent conținutul pungii îi reproșă: „Lipsește șamponul, du-te înapoi!" Hoțul se supuse instant. Și în timp ce îi întindea șamponul, cu cealaltă mână a scos din buzunar un pumn de semințe: „Vrei?"...

Stăteau față în față două dureri. Două destine ale unei epoci sărace, care nu mai aveau ce pierde...

Astăzi este fericită, frumoasă și împlinită. Absolventă de Psihologie. Care a găsit răspunsurile căutate. Chiar și pentru gestul hoțului cu semințe.

STELA CIUBOTARU, METODIST, CASA DE CULTURĂ, S. GLINJENI, R. FĂLEȘTI

„Cu dor și drag de neam”

Cu ocazia Hramului „Sfânta Marie” a localităţii Glinjeni, raionul Fălești, primarul satului, dl Piotr Gafinciuc, împreună cu specialiștii Casei de Cultură, au reușit să organizeze o sărbătoare de zile mari, care a adunat la vatra strămoșească glinjeneni de pretutindeni.

Evenimentul s-a desfășurat în scuarul Casei de Cultură. Sărbătoarea a demarat cu un cuvânt de felicitare a dlui Piotr Gafinciuc, mulţumind tuturor celor care au pus umărul la buna organizare și desfășurare a activităţilor ce au continuat două zile, bucurându-i atât pe cei maturi, tineri, cât și pe cei micuţi, punându-se la dispoziţie diverse activităţi spectaculoase în acest frumos loc de agrement. Bătinașii cât și oaspeţii localităţii, au avut posibilitatea să viziteze Muzeul sătesc de Istorie și Etnografie, să participe la diverse probe sportive – trântă, fotbal și alergatul cu caii.

La fotbal au participat primăriile Glinjeni, Catranîc, Mărăndeni și Gimnaziul „Mihai Corlăteanu” din s. Glinjeni. Învingător a devenit primăria Glinjeni. Domnul Primar le-a înmânat diplome și premii bănești.

Proba sportivă la trântă s-a desfășurat la trei categorii de vârstă. La categoria 12-14 ani învingători au ieșit Mihai Tiron premiat cu 200 lei, Valentin Stavciuc cu 150 lei și Cătălin Iancovschii cu 100 lei. Categoria 14-25 ani a avut învingători pe Daniel Toacă premiat cu 300 lei, pe Constantin Balţanu cu 250 lei și Vadim Marcoci cu 200 lei. La categoria 25-40 ani învingători au fost Daniel Toacă care sa învrednicit de 700 lei, Ăduard Ostaf - 500 lei și Andrei Bejenari - 300 lei.

Competiţia sportivă la alergat cu caii a întrunit cinci participanți, învingători din care au ieșit Andrian Ostaf, Andrei Balan și Lilian Balan.

În aceste două zile sătenii s-au bucurat de un spectacol cultural-artistic, susţinut de colectivele Casei de Cultură - Orchestra de muzică populară „Mugurel”, dirijor Valentina Vicol, cu soliștii săi Andriana Covali, Alexandru Dudnic, Marinela Bejenari și Ansamblul de dans popular „Speranţa”, coregraf dna Valentina Poiana, cu cele patru grupe de dansatori unde activează 80 de copii.

La finalul spectacolului directorul Casei de Cultură, dl Constantin Ciubotaru, a susţinut un recital de muzică populară și a invitat toți participanții la Horă mare a neamului.

Spectacolul s-a încheiat cu focuri de artificii.

LEONID CEBOTARI

Cei trei purceluși

Dramatizare după povestea populară engleză cu același nume

PERSONAJELE:
Naf-Naf
Nuf-Nuf
Nif-Nif
Lupul
Fluturașul

SCENA I

(O poieniță verde. Cântând vesel apar trei purceluși frumușei, tortoșei cu codițe cârceiate. Chiar și numele lor sunt asemănătoare. Anume despre aceasta și se cântă în cântecul lor).

Purceluşii:
Noi suntem trei purceluşi
Burduhoşi şi jucăuşi,
Burduhoşi şi mâncăcioşi,
Aşa-s porcii cei frumoşi.

Trei purcei ca nişte lei,
Împreună trec toţi trei,
Vrei, nu vrei, aşa sunt ei
Şi-s puternici ca trei zmei.

Noi suntem viteji bărbaţi,
Trecem codrii întunecaţi,
Râmători, neînfricaţi,
Că aşa-s toţi porcii fraţi.

Naf-Naf: Fraţilor, fraţilor! Priviţi ce colţ de rai este în jur. O poveste adevărată...

Nif-Nif: Un loc minunat pentru joacă.

Nuf-Nuf: Haideţi să ne jucăm de-a capra!!!

Toţi: Haideţi! Haideţi!

Nif-Nif: Groh-groh, eu sar primul.

Nuf-Nuf: Următorul eu!

Naf-Naf: Dar eu?

Nif-Nif: Nu-ţi fie cu bănat Naf-Naf, dar tu vei fi capra. Noi o să sărim peste tine. Aşa că aşează-te cumincior şi fii gata de joacă.

Naf-Naf: Bine, bine, numai luaţi seama cum săriţi, să nu-mi rupeţi vre-o coastă.

Nuf-Nuf: Hai nu mai mârâi atât, cloşcă plouată ce eşti. Te păzeşti ca un ulcior spart. Nif-Nif, dă-i bătaie!

(Nif-Nif și Nuf-Nuf sar peste Naf-Naf. La un moment dat, Naf-Naf le pune piedică. Cei doi se rostogolesc unul peste altul. Naf-Naf moare de râs)

Nif-Nif: *(supărat)* Gata, nu mă mai joc cu tine.

Nuf –Nuf: Și eu la fel.

Naf-Naf: Fraţilor, nu vă supăraţi. Eu am glumit. Am făcut o poznă frăţească. Haideţi să ne jucăm mai departe. Nif-Nif, nu te bosumfla atîta...

Nif- Nif: Dă-mi pace.

Naf-Naf: Nuf-Nuf, macar tu înţelege-mă.

Nuf-Nuf: Să nu te văd în ochi.

Nif-Nif: Eu, nici atâta.

Naf-Naf: Fraţilor, ajunge atâta supărare. V-am spus doar că a fost o glumă. Haideţi să ne jucăm mai departe.

Nuf-Nuf: Bine, numai fără şiretlicuri...

Nif-Nif: Ai înţeles?

Naf-Naf: Da, da, ce mai vorbă.

Nuf-Nuf: Atunci aşează-te din nou.

(Naf-Naf se așează, iar cei doi reiau jocul.)

Nif-Nif: Nuf-Nuf, dă-i cărbuni!

Nuf-Nuf: Ale-op!

Nif-Nif: Hei-hop!

(De odată cerul se întunecă, începe să plouă. Purceluşii guiţând se ascund care și încotro)

Naf-Naf: Au pornit ploile. Toamna ne bate la ușă și degrabă vor veni frigurile.

Nuf-Nuf: Ha-ha-ha! Fratele nostru se teme să nu îngheţe.

Nif-Nif: Ha-ha-ha! Nu te teme, frăţioare Naf, până la iarnă mai e mult și noi vom reuși să găsim un culcuș pentru a ierna.

Naf-Naf: Da eu cred că ar fi mai bine dacă noi singuri ne vom construi un adăpost.

Nuf-Nuf: Apoi frăţioare, așa gândești tu, dar eu zic, în genere să nu ne gândim la nimic și să ne veselim mai departe. Să ne rostogolim...

Nif-Nif: Să ne încălzim la soare, să cântăm...

Nuf-Nuf: Să dansăm, să prindem fluturaşi.

Nif-Nif: Aşa-i frăţioare, nouă ne-i bine atunci când huzurim...

Nuf-Nuf: Ce-i bine, ce-i bine
Să te veseleşti,
Nif-Nif: Să dormi, să mănânci,
Nici când să nu munceşti.

(Ploaia încetinește. Purceluşii sar în sus de bucurie).

Nif-Nif: Nu mai plouă! Nu mai plouă și noi iarăși putem să ne jucăm!!! Nuf-Nuf, prinde-mă!

Nuf-Nuf: Și am să te prind.

(Frăţiorii se prind unul pe altul. Nuf-Nuf pe neașteptate strănută)

Nuf-Nuf: Apcihi!

Naf-Naf: Să-ţi fie de bine Nuf-Nuf!

Nuf-Nuf: Mulţumesc, frate. Tare am mai îngheţat astă noapte. (Și din nou strănută). Apcihi!

Nif-Nif: Ce te-a apucat Nuf-Nuf? Ce tot strănuţi atâta? Naf-Naf ce-i cu dânsul? Ce înseamnă asta?

Naf-Naf: Asta înseamnă că scumpul nostru frăţior a răcit niţel și degrabă vom avea-o oaspete pe bătrâna iarnă.

Nif-Nif: Ha-ha-ha! Mă omori frate cu poveștile tale. Vorbești și tu ia așa în dodii câte odată. Până la iarnă mai e mult. *(Și când colo și el strănută)* Apcihi!

Naf-Naf: Ei, vezi. Și tu ai răcit. Înseamnă că e timpul să ne pregătim de iarnă.

Nif-Nif: Și ce propui tu?

Naf-Naf: Eu zic, să construim o casă împreună și să iernăm cu toții sub același acoperiș.

Nuf-Nuf: Nu, nu, nu, încă o să izbutim. Până la iarnă mai e mult.

Nif-Nif: Și cît e cald afară, noi o să ne jucăm. Nif-Nif, prinde-mă!

(Fuge. Nuf-Nuf aleargă să-l prin-

dă)

Naf-Naf: Bine, bine! Dar când o să vă construiţi voi case? Timpul doar trece!

Nuf-Nuf: Când, când! Când popa cântând şi tu jucând! Ha, ha, ha!

Nif-Nif: Ha, ha, ha!

Nuf-Nuf: Dacă vrei să ştii, numaidecât eu singur mi-oi construi ceva să am unde mă oploşi.

Nif-Nif: Şi eu la fel!

Naf-Naf: Cum doriţi fraţilor, voia voastră ca la boierii cei mari. Eu însă, mi-oi construi o casă mare, trainică, de nădejde, în care mă voi ascunde de ploaie, de vânt, de îngheţuri şi de lupi.

Nuf-Nuf: Ha, ha, ha! Ţine-mă Nif, că mă prăpădesc de râs. Frăţiorul nostru are de gând să-şi construiască nu casă, ci o cetate adevărată.

Nif-Nif: Naf-Naf, nu cumva ai de gând să-i declari război cuiva? Ha, ha, ha!

Naf-Naf: Râdeţi voi, râdeţi, dar nu uitaţi că râde cel ce râde la urmă. Voi vedea eu cum ve-ţi râde când vor năvăli lupii. Veselie sprâncenată. Eu m-am dus la lucru.

Nif-Nif: Du-te, du-te gospodarule. Noi vom izbuti încă să ne spetim. Acum însă, avem pofta să ne jucăm, să ne plimbăm, să ne veselim. Aşa-i frate Nuf-Nuf?

Nuf-Nuf: Întocmai!

(Ambii se zbenguiesc cântând)

Ce-i bine, ce-i bine
Să te veseleşti
Să dormi, să mănânci
Şi să te distrezi.

Să zburzi în noroi
Să te tolonești,
Cu burta la soare
Să te încălzeşti.

Nif-Nif: Groh-groh, am obosit cu totul. Hai să ne odihnim un pic.

Nuf-Nuf: Drept vorbeşti, frate, e timpul să ne răsuflăm niţel.

Nif-Nif: Auzi, Nuf-Nuf. Da despre care lup vorbea gospodarul nostru?

Nif-Nif: Ha, ha, ha! Despre lupul din pădurea vecină.

Nuf-Nuf: Ce fel de lupi pot fi prin părţile noastre. Naf-Naf pur şi simplu e un fricos.

Nif-Nif: Un iepurilă-speriilă

Nuf-Nuf: Iepurilă-speriilă,
Naf se cheamă acest fricos.

Nif-Nif: Purceluş înspăimântat,
Tremură ca un plouat...

(Distracţia purceluşilor este întreruptă de apariţia vântului care aduce cu el semne de frig).

Nif-Nif: Bâr-r-r-r-r-r. Se face frig.

Nuf-Nuf: Nif-Nif, mă tem că fratele nostru a avut dreptate când vorbea despre sosirea iernei.

Nif-Nif: Atunci trebuie să facem ceva.

Nuf-Nuf: O-o-o-o-o! Am o idee. Hai repejor să construim ceva pentru trai din măruntaile ce ne înconjoară, mai apoi continuăm joaca.

Nif-Nif: Bravo, frăţioare. Eşti geniu! La construcţie ! Cu cântec înainte arş!

(Şi purceluşii încep a construi case cântâ*nd)*

Nif-Nif:
Hai şi casa să-mi pornesc,
Poate nu-i palat domnesc.
S-o clădesc, s-o potrivesc,
După gustul meu porcesc.
Din păiţe un culcuş,
Gata e acuş, acuş.

Nuf-Nuf:
Zău şi eu cu gustul meu
Ca să n-am păreri de rău
Casa mea o construiesc,
Tot în felul meu porcesc.
O căsuţă stă mai bine,
Cînd o construieşti din bârne.

Ambii:
Mare lucru-i casă nouă
Nu te ninge, nu te plouă,
Nu ţii frig, vântul nu bate,
Bună-i casa nouă frate.

(Şi iată în poiană două căsuţe. Una din paie, alta din bârne)

Nif-Nif: *(În ferestruica casei sale)* Frate Nuf-Nuf, cum îţi pare căsuţa mea?

Nuf-Nuf: Bună. Dar a mea e mai bună.

Nif-Nif: Şi de ce mă rog, a ta e mai bună?

Nuf-Nuf: Fiindcă a mea e din bârne, iar a ta e din paie.

Nif-Nif: Ei şi?

Nuf-Nuf: Şi, şi? A mea e mai trainică. Şi mai călduroasă.

Nif-Nif: În schimb eu am construit-o mai repede. Unu, doi şi gata!

Nuf-Nuf: Da eu am ridicat-o mai repede decât naivul de Naf-Naf.

Nif-Nif: Da, lui Naf-Naf ceva nu-i ajunge. Interesant, el şi-a construit casa, ori tot mai robotește la ea?

Nuf-Nuf: Dumnezeu îl ştie.

Nif-Nif: Ştii ce? Hai şi-om merge până la el să vedem care-i situaţia.

Nuf-Nuf: Hai! *(Purceluşii ies din căsuţe şi pornesc spre Naf-Naf* cântâ*nd)*

Mare lucru-i casă nouă
Nu te ninge, nu te plouă,
Nu ţii frig, vântul nu bate,
Bună-i casa nouă, frate.

(*După ce purceluşii pleacă, în poiană vine un lup flămând şi fioros).*

Lupul: U-u-u-u-u! Tristă-i fără carne viaţa.

De foame inima îngheaţă.
Luna-n ceruri fără ploaie,
Te atrage ca o oaie.
O oiţă, un purcel,
Cu drag aş mînca niţel.

U-u-u-u-u-u! Tare mi-i foame. Îmi ghiorăie maţele de flămând ce sunt. *(Observă căsuţele)* Oooo! Nişte căsuţe. *(Miroase).* Miroase a carne de purcea. Măi că mare noroc a data peste mine. Ei, lupule, acu-i acu. Dă-i foială! *(Furişindu-se intră în căsuţa din paie, dar într-o clipă iese din ea.)* U-u-u-u! Nu-i nimeni. O! Credcă-s dincolo. *(Fulger intră în căsuţa din bârne. De acolo se aude urlând).* U-u-u-u-u! Şi aici nu-i nimeni. U-u-u-u! Vreau să mănânc. Să-mi astâmpăr foamea!!!

(Pe neprins de veste, din pădure se aud vocile purceluşilor care se îndreaptă spre lup amuzându-se pe seama lui).

Purceluşii:
Se ascunde lupul când ne vede
Şi tremură sub frunza verde.
Scânceşte bietul fugărit

Înfricoşat şi prăpădit.

Lupul: Cum? Eu? Lup prăpădit?! Cine a îndrăznit să mă ofenseze, pe mine, pe lup? D-apoi staţi, mucoşilor, că vă arăt eu vouă lup prăpădit!

(Înfuriat, porneşte spre purceluşi. Dar nici nu reuşeşte să facă un pas, cum îndată se întoarce).

Tii, măi frate lup. Din pădure vin doi purceluşi tortoşei, numai buni de gustare. Trebuie să fac ceva ca să nu mă observe. Ce-i de făcut? Ce-i de făcut? O-o-o! Mă ascund după una din case. *(Lupul se ascunde după una din case. Apar purceluşii distrându-se).*

Purceluşii:

În codru porcii sunt stăpâni
Ei râmă sub stejari bătrâni.
Drum lung în codru şi-au făcut
Şi nu se tem de lupul slut.

Nif-Nif: Măi, că bine ne-am mai amuzat de frăţiorul nostru.

Nuf-Nuf: Ha, ha, ha! A cărat lut, piatră, paie şi construieşte nu casă, ci o fortăreaţă adevărată.

Nif-Nif: Da, ce prostie a spus el! Casa pentru purcei trebuie să fie o aşezare întărită, ca nimeni să nu poată pătrunde în ea. Mai ales lupii.

Nuf-Nuf: Numai să încerce Dumnealui să-şi arate nasul.

Nif-Nif: Ce i-ai face?

Nuf-Nuf: L-aş apuca de nas şi l-aş trage până s-ar face ca o cartofă. Ha, ha, ha! Dar tu? Ce ia-i face, tu?

Nif-Nif: Eu...eu l-aş târâi de coadă ca pe o mâţă murată! Ha, ha, ha!

Nuf-Nuf: Mai apoi îl trântim la pământ şi dă-i bătaie, dă-i bătaie!

Nif-Nif: Cu picioarele, cu picioarele.

Nuf-Nuf:

Uite aşa! Uite-aşa!
Uite aşa o să-l lovim
Pe lupoiul cel bătrân.
Suntem dârzi ca nişte lei
Şi puternici ca doi zmei.

(Cheful purceluşilor este întrerupt de apariţia neaşteptată a lupului. Văzându-l, cei doi înlemnesc de frică.)

Lupul: Ce-i zmeilor? V-a căzut lăfăiala în scârbă? A-ţi înţepenit de bucurie?

Nuf-Nuf: *(tremurând ca varga)* Mămucuţă! Ce-i fioros!

Lupul: Foc şi potop pe capul vostru leilor!

Nif-Nif: Nuf-Nuf, am rupt cuiul! Apcihi!

Lupul: Să-ţi fie de bine porcule!

Nuf-Nuf: *(de frică răspunde în locul lui Nif-Nif)* Mumumumumulţumesc!

Lupul: Cu plăcere, godacule. Ei, ce şoimilor, continuăm taifasul nostru? Aşa dar, voi adineaori ardeaţi de dorinţă de a mai lega şi frământa cu picioarele. Da?

Purceluşii: Nuuuuuuuu! Noi pur şi simplu ne jucam.

Lupul: Vă jucaţi va să zică?

Purceluşii: Daaaaaaaa!

Lupul: Dar cine dorea să mă tragă de nas şi de coadă? Aaaaaa? *(şi lingîndu-se pe bot porneşte spre purceluşi.)* Ei, hai mititeilor, hai frumuşeilor, nu vă ruşinaţi, apucaţi-mă de coadă şi de nas! Ah, ce durdulii sunteţi! Ce cărniţă gustoasă aveţi! Acuş pun laba pe voi şi va-ţi dus pe gura lupului. Uraţi-mi tortoşeilor poftă bună! *(Când e gata să-i* înfulice *apare un fluturaş şi se aşează pe nasul lui. Lupul pe neaşteptate strănută.)* Apcihi!

Nuf-Nuf: Să-ţi fie de bine, domnule lup!

Lupul: Gura, mucosule, gura, că te mântui de zile! Aha, şi mătăluţă-ţi place nasul meu. Poftim şi dumitale de cheltuială! *(Şi cu toată puterea îl loveşte cu laba pe fluturaş. Cela, în timpul ăsta îşi ia zborul şi planează după case. Surul se trăsneşte peste nas. Asta îl face să urle de durere şi val-vârtej* să se năpustească după el.*)* Te omooooorrrrr! *(Nuf- Nuf, dezmeticindu-se strigă fratelui său:).*

Nuf-Nuf: Nif-Nif, spălăm putina. *(Guiţând, cei doi se ascund în casele lor. Apare lupul. Remarcă* că lipsesc purceluşii).

Lupul: Dar unde-s godăceii? Ce Dumnezeu, parcă au intrat în pământ. Unde să fie, unde să fie? *(Se iţeşte pe colo, se iţeşte pe dincolo, dar nu-s şi pace*) Mă, că mare minune-i şi asta. *(Dar nu reuşeşte bine să înţeleagă ce s-a petrecut, că îl aude pe Nif-Nif strănutând).*

Nif-Nif: Apcihi!

Lupul: Aaaaa! Ghidi, ghidi, ghiduş, aici îmi eşti? Ia vino la nenea să te pupe el oleacă. *(Vrea să intre în casă, dar uşa e încuiată.)* Ei, gogilă, deschide uşa! Auzi, ori nu auzi? Deschide, că de nu, o fărâm.

Nif-Nif: Nuuuu! Nu o deschid, că e vai de mine!

Lupul: Deschide gogilă! Nu fi porc cu totul!

Nif-Nif: Nu, nu pot face una ca asta.

Lupul: Atunci, ţine-te bine, animală domestică ce eşti. *(Îşi face vânt şi se năpusteşte asupra uşii. Nimereşte cu botul în ea. Urlă de durere).*

Lupul: Uuuuuu! Deschide uşa grohăilă, că de nu, trimit furtună asupra ei. Fac ţăndură din ea.

Nif-Nif: Nene lup, pentru toţi Dumnezeii, nu fă una ca asta.

Lupul: Ba am să fac! Am să fac deliciosule. Două săptămâni n-am pus nimic pe măsea. Îmi sfârâie gâtlejul de flămând ce sunt. *(Şi începe a sufla asupra casei.)*

Nif-Nif: Aoleu! Casa poate să se dărâme. Ajutor! Frăţioare, ajută-mă, frăţioare, scapă-mă de prăpăd. Fă ceva, altminteri îmi va cânta popa aleluia!

Lupul: Ha, ha, ha! Strigă, nu striga, totuna vei fi al meu, totuna te voi rumega!

(Şi suflă şi mai tare. Căsuţa lui Nif-Nif abia, abia se mai ţine).

Nif-Nif. Frăţioare, sai frăţioare! Nu mă lăsa, Nuf-Nuf! Salvează-mă de războinicul de lup!!!

Nuf-Nuf: *(În ferestruica casei sale).* Ce-i de făcut? Ce-i de făcut? Cum să dreg şi ce să fac ca să-mi salvez frăţiorul? Sărăcuţul de el. Ne-a vorbit el Naf-Naf să construim o căsuţă împreună, dar noi nu l-am ascultat. *(Plânge.)* Acum mangositul o să-l mănânce.

Nif-Nif: Nuf-Nuf, te rog, dă-mi o mână de ajutor. Nu mă lăsa să mor!!!

Lupul: Ha-ha-ha! Încă puţintel şi te pun la pastrama!

Nuf-Nuf: *(În ferestruica casei sale)* Fie ce o fi. Mă duc să-mi salvez frăţiorul. Nif-Nif, ascultă-mă atent şi reţine ce-ţi spun. Acuş eu am să ies şi

am să-i sustrag atenţia răutăciosului. Tu, în timpul ăsta iute treci în căsuţa mea şi fii gata de a deschide uşa când te-oi striga eu. Ai înţeles?

Nif-Nif: Da!

Nuf-Nuf: Atunci eu m-am dus! *(Atent se iveşte din casă şi strigă lupului care suflă de-i scapără ochii.)* Ei, nene lup! Ce faci mata acolo? Ce tot sufli şi sufli atâta de parcă ai fi o pompă defectată?

Lupul: *(Văzând purcelușul nu-şi crede uităturei).* Iaca na, mi s-au început şi halucinaţiile de foame.

Nuf-Nuf: Ba nu ţi s-au pornit nici un fel de năzăriri. Mata pur şi simplu eşti chior.

Lupul: Tu ce gogilă, eşti pleşcat? Nu cumva ţi-ai ieşit din minţi? Ia vino repejor la nenea să te lecuiască.

Nuf-Nuf: Ba mai pune-ţi pofta în cui, soi rău ce eşti. *(Şi o rupe de fugă după case. Lupul foc şi pară se ia după el.)*

Lupul: Stai prăpăditule. Fugi nu fugi totuna pun mâna pe tine. Tot una vei fi al meu *(În timpul ăsta, Nif-Nif rapid trece în căsuţa lui Nuf-Nuf.)*

Nif-Nif: *(În ferestruica casei lui Nuf-Nuf).* Sărmanul Nuf-Nuf, dacă-l prinde rânjitul s-a zis cu el. *(De după case Nuf-Nuf aleargă guiţând, iar lupul iaca, iaca îl prinde.)*

Lupul: Stai prăpăditule, stai dacă îţi spun, nu alerga, oricum n-ai scăpare, oricum îţi găsesc leacul.

Nif-Nif: *(În ferestruica casei lui Nauf-Nuf plângând amarnic.)* Bietul meu frăţior. Din cauza mea a nimerit în grozăvia de afară. Acum dihania o să-l mănânce.Nuf-Nuf, iartă-mă, iartă-mă frăţioare. *(Cum plânge el aşa, se aude Nuf-Nuf guiţând şi strigând.)*

Nuf-Nuf: Nif-Nif, deschide uşa! *(Şi puşcă întră în uşa care se închide drept sub nasul lupului)*

Lupul: Uuuuu! Formidabil! Acum o să vă jumulesc şi o să vă cârnoşăsc pe amândoi odată.

Nif-Nif: *(Mai mult mort decît viu.)* Nene lup, pentru toţi Dumnezeii, nu faceţi una ca asta. Noi nu suntem gustoşi!

Lupul: Ha-ha-ha! Încă cât de gustoşi sunteţi. Acuş fărâm uşa şi nici urmă de godăcei n-o să rămână pe aici. *(Bate în uşa încuiată).* Deschideţi! Deschideţi răpciugoşilor. Nu vă puneţi în poară cu mine. Totuna vă vin de hac. Prea gustoasă cărniţă aveţi ca să vă duceţi pe gura altuia! Deschide-ţi mogâldeţilor! Auzit-aţi ce vă spun eu?

Purcelușii: *(Dârdâind de frică.)* Nu, nu deschidem, că-i vai de noi.

Lupul: Uşa-i trainică. N-o scot eu la capăt cu una cu două. Mă, că rău îmi mai merge şi astăzi. Ce zi pocită. La cel sărac nici boii nu trag. Ce-i de făcut? Ce-i de făcut? O! Le-am găsit leacul. O fac pe prostul precum că purcelușii nu mă mai interesează. Hai lupule la treabă că se răcesc pârjoalele. Auziţi godăceilor, deci, nu doriţi să daţi zdraste cu mine.

Purcelușii: Nuuuuuuu!

Lupul: Şi bine faceţi, de altfel pot să mă stric la burtă cu voi. Mă duc mai bine să înfulec nişte ciuperci. Ele-s mai gustoase şi mai sănătoase. Ciao cacao! Eu am plecat.*(Tropăieşte pe loc ca şi cum pleacă, dar se ascunde după case)*

Nif-Nif: *(Din casă)* Nuf-Nuf, lupul nu se mai aude.

Nuf-Nuf: Probabil că s-a speriat.

Lupul: Aha, tremură carnea pe mine ca pe o oaie...Oaie? O...! Mă prefac într-o oaie. Undeva pe aproape se tăvălea o blană de oaie. Mă duc s-o caut. *(Şi pleacă)*

Nif-Nif: Nuf-Nuf, nătărăul, paremi-se a plecat.

Nuf-Nuf: *(Deschide atent ferestruica, vede că lupul nu e de faţă.)* Nif-Nif, surul cu adevărat a plecat. Auzi, frate, bine că mi-am înălţat eu casă din bârne şi nu din paie. Bârnele şi ne-au salvat de gâtlejul lupului.

Nif-Nif: Tare mă tem că nici căsuţa ta n-o să reziste. Dacă lupul se va întoarce şi va trimite potop şi peste ea?

Nuf-Nuf: Ha-ha-ha! Nu-ţi fie frică frăţioare. Căsuţa mea e trainică. Nici o putere din lume nu-i în stare s-o dărâme.

Nif-Nif: Atunci, nu ne paşte nici o primejdie?

Nuf-Nuf: Nici!!!

Nif-Nif: Şi iarăşi putem să ne veselim?

Nuf-Nuf: Daaaaa! *(Şi începe a se amuza pe seama lupului)*

În codru porcii sunt stăpâni
Ei rîmă sub stejari bătrâni
Drum lung în codru şi-au făcut
Şi nu se tem de lupul slut.

(Buna dispoziţie a purceluşilor este întreruptă de behăitul lupului-oaie. Auzind una ca asta, cei doi, repede se ascund în casă).

Nuf-Nuf: *(Văzând că-i oaie)* Nif, nu te teme, e o oaie. - Bună vreme oiţă. Ce vânt te-a adus pe la noi?

Lupul: Bună să vă fie inima dragi godăcei. Apoi dă, nu ştiţi voi că nevoia te aduce pe unde nu ţi-i voia? Ia nu ştiu cine a fost pe la mine pe acasă în lipsa mea şi mi-a făcut-o praf şi pulbere.

Nuf-Nuf: Nu mai spune...

Lupul: Apoi, de acum ori să spun, ori să nu spun, tot una mi-i. Am rămas fără casă şi fără masă. De aceea şi am găsit de cuviinţă să vă rog să mă lăsaţi să-mi mângâi un pic sufletul în casele voastre.

Nuf-Nuf: Tu ce zici frate? O adăpostim, ori ba?

Nif-Nif: O! Nu vezi că-i împlută de sperieţi?

Nuf-Nuf: Atunci deschide-i uşa. *(Nif-Nif e gata să crape uşa. Pe neaşteptate din nou apare fluturaşul şi iarăşi se aşează pe nasul lupului. Surul încearcă să-l alunge).*

Lupul: Câş, câş ţi-am spus! Câş, că ţi-oi face una şi o să te pupe măta rece *(Când alungă fluturaşul îi sare blana . Nuf-Nuf observă lucrul acesta şi-i strigă frăţiorului)*

Nuf-Nuf: Nif-Nif, nu deschide uşa, că-i vai de capul nostru. Aia nu-i oaie, aia e lupul.

Lupul: *(Furios)* Ei lasă că vă arăt eu prăpăditilor cum să vă împotriviţi cu mine. O să fac praf şi pulbere din voi. Nici o aşchie nu o să rămână din cocioaba voastră. *(Porneşte a sufla din răsputeri. Căsuţa începe să se clatine)*

Nif-Nif: Aoleu frate, casa poate să se năruie. Ce ne facem? Cum scăpăm din urgia asta?

Nuf-Nuf: Ţine bine uşa. Numai aşa putem să ne salvăm. *(Lupul suflă şi mai tare).*

Lupul: Ha, ha, ha! Încă o clipă-două și v-ați găsit beleaua cu mine.

Nif-Nif: Of, mămucuță, mi se taie picioarele de frică. Mă trec fiorii când mă gândesc că și casa ta poate să nu reziste.

Nuf-Nuf: Acum pricepi de ce Naf-Naf și-a construit casă din piatră?

Nif-Nif: Da, dar ce folos?

Nuf-Nuf: De eram mai deștepți, nu ne păștea pericolul acum. *(Da lupul cum suflă, așa suflă)*

Lupul: Ha, ha, ha! Încă puțin porcanilor și vă fac felul!

(Zgîlție și zdrunciună casa)

Nif-Nif: Frățioare, casa se risipește. Gata! Ne-am prăpădit!

Nuf-Nuf: Ajutor! Săriți oameni buni! Săriți că ne mănâncă lupul!

Lupul: De acum ori să chemați oamenii, ori să nu-i chemați, oricum e caput cu voi. Finita la comedia!

(Cască gura cât o șură și suflă așa de tare de parcă s-a rupt ceva într-însul. Căsuța lui Nuf-Nuf de puterea vântului se rupe de la pământ, se ridică-n sus și zburând se lovește de căsuța lui Nif-Nif, care se rostogolește peste capul răpitorului. Purcelușii speriați până în măduva oaselor o rup din loc.)

Nuf-Nuf: Nif-Nif, pînă ce lupul se dezmeticește, rupem rândurile! *(Și o iau la sănătoasa. Lupul urlă de mânie. Se ridică, și după ei).*

Lupul: Ei, las că vă arăt eu amărâților că după furtună vine și vreme bună. Am să vă pârlesc și jumulesc, că nici duhul n-o să rămână din voi.

SCENA a II-a

(O căsuță din piatră, bine aranjată. E căsuța lui Naf-Naf. În fața casei stă Naf-Naf care numai ce a finalizat lucrul).

Naf-Naf: Acum, după ce căsuța e gata, pot să mă odihnesc un pic. *(Numai vrea să intre în casă că apargâfâind frățiorii săi).* Tii! Da ce vânt va abătut pe la mine frățiorilor? Și încă atât de agitați. S-a întâmplat ceva?

Nuf-Nuf: Da, s-a întâmplat Naf-Naf. Mare prostie am făcut că nu te-am ascultat...

Naf-Naf: Aoleu, nu cumva va venit și vouă mintea la cap?

Nif-Nif: Ne-a venit frățioare, dar ce folos? Unde nu-i cap, vai de picioare.

Nuf-Nuf: Mare grozăvie a dat peste noi. Mai nu ne-a înfulecat lupul...

Nif-Nif: Și peste o clipă, două, surul va fi aici.

Naf-Naf: Atunci ce stați? Repejor, repejor intrați în casă. Și nu vă fie teamă de nimic. Eu pun oala la foc și vin îndată.

Nif-Nif: *(În ferestruica casei lui Naf-Naf)* Frățioare Naf, ai îcuiat bine ușa?

Naf-Naf: Da! *(Apare lupul. Nif-Nif văzând-ul, de frică dispare din ferestruică)*

Nif-Nif: Naf-Naf, am sfeclit-o, a venit lupul.

Naf-Naf: Liniștiți-vă frățiorilor. În casa mea nu vă paște nici un pericol.

Lupul: *(V*ăzîndu-l pe Naf-Naf) O! Încă unul. De acum îs trei. Ei, lupule, bate fierul cât e cald. Auzi mucosule, ia, deschide repejor ușa.

Naf-Naf: Aha, acuș dau la fugă, mai pune-ți pofta-n cui, dihanie sălbatică ce ești.

Lupul: Ce? Cum de îndrăznești cu rătul tău spurcat să-ți baţi joc de mine, animală!? D-apoi eu te mănânc cu tot cu...

Naf-Naf: Poftă bună mangositule. *(Și închide ferestruica)*

Lupul: Atunci, ține-te bine necioplitule. *(*Începe a *sufla și a clătina casa. Dar cât nu suflă, nici o piatră nu se mișcă din loc. Surul flămând și fioros nu-și găsește locul).* Ce-i de făcut? Ce-i de făcut? Cum să-mi potolesc foamea? *(Observă hogeacul)* O! Coșul, el e soluția de a pune laba pe godăcei. Ei, hai lupule, dă din coate până când purcelușii se dumeresc. *(Atent, ca să nu fie remarcat, se urcă pe acoperișul casei).*

Naf-Naf: Fraţilor, voi nu constatați nimic?

Nuf-Nuf: Nu. Da ce este?

Naf-Naf: Lupul nu se mai aude. Probabil că a plecat.

Lupul: *(De pe casă)* Aha, am plecat. Acuș o să vedeți voi cînd am plecat, unde am plecat și pentru ce am plecat. *(Și huștiuliuc prin hogeac, drept în oala cu opăreală).* Văleleu! M-au opărit nătărăiii, m-au opărit! Arde inima-n mine de durere. N-oi mai călca pe aici câte zilișoare oi mai avea. *(Și o rupe din loc. Purcelușii urmărind-ul se prăpădesc de râs).*

Purcelușii: Ha-ha-ha!

Naf-Naf: După bucluc ai umblat jupâne lup, peste bucluc ai dat! Să știi tu altădată ce înseamnă a vâna purcei.

Nuf-Nuf: Bravo Naf- Naf! Că bine ai mai opărit nătărăul.

Naf-Naf: Acum surul n-o să mai calce pe la noi în vecii vecilor.

Nif-Nif: Pe la noi? Cum vine asta? Căsuța doar e a ta. A noastre sunt dărâmate.

Nuf-Nuf: Și am rămas fără acoperiș deasupra capetelor.

Naf-Naf: Știți ce fraților, haideți să locuim cu toții împreună. Casa mea e mare, și loc ajunge pentru toți trei.

Nuf-Nuf și Nif-Nif: Mulțumim frățioare. Mulțumim. Și iartă-ne pentru prostiile făcute.

Naf-Naf: Bine, vă iert. Cele rele să se spele, cele bune să se-adune.

(Purcelușii veseli se cuprind și cântă cântecul de final)

A avut Naf-Naf dreptate,
Să tragi chiulul nu se poate.
Dacă nu ți-i gata casa,
Dacă nu ți-i gata masa.

Ce noroc că trei suntem,
C-așa frate bun avem,
O căsuță are bună,
În ea fratele ne-adună.

Să le faci întâi pe toate,
Ș-apoi joci pe săturate.
Că de-o-ncepi cu chiulungeala,
Rău-ți are socoteala.

Ce noroc că trei suntem,
C-așa frate bun avem,
O căsuță are bună,
În ea fratele ne-adună.

C O R T I N A

DR. MARIANA COCIERU, INSTITUTUL DE FILOLOGIE (CHIȘINĂU)

VALORIFICAREA ELEMENTELOR FOLCLORICE ÎN OPERA SCRIITORULUI ION C. CIOBANU

În pofida solicitărilor politico-istorice de a crea opere în cheia realismului socialist, de a acorda un interes mai profund elementului social, prin „«imitarea» vieţii aşa cum este" (R. Wellek şi A. Warren) sau prin „oglindirea veridică a vieţii din perspectiva revoluţionară" [1, p. 13], critica literară a ţinut să sublinieze că şi în această perioadă de stagnare au apărut lucrări artistice care se pretează unui studiu artistic fără implicaţii politice. Referindu-se la primul roman al prozatorului I. C. Ciobanu, *Codrii*, exegetul Nicolae Bileţchi a menţionat: „Putem, bunăoară, elimina pânza epică *Codrii* de Ion C. Ciobanu din contextul literar viu, dar nu avem dreptul să nu remarcăm, [...] că prin ea romanul nostru de la începutul anilor '50 a făcut un pas înainte pe calea afirmării sale: rezolvând problemele timpului şi spaţiului artistic, liricizând întrucâtva naraţiunea care până atunci era aridă şi neutră, conturând caractere veridice, care apoi au constituit pentru alţi autori modele în munca de obiectivizare a personajelor" [2, p. 63].

Pentru cercetarea fondului etnofolcloric preluat de prozatorul I. C. Ciobanu în operele sale, vom supune analizei minuţioase textele romancierului pentru a determina modalităţile de transfigurare artistică a creaţiei populare şi stabili nivelul de asimilare a constituentelor etnofolclorice. Exegezele literare asupra romanelor lui Ion C. Ciobanu dezvăluie, pe bună dreptate, faptul că scriitorul a adoptat pentru compoziţia operelor sale elementul liric. Bunăoară, acelaşi critic N. Bileţchi ne mărturiseşte că în perioada „dezgheţului hruşciovist" majoritatea scriitorilor au apelat la lirism, declanşând un nou curent stilistic care a generat, după cum menţionează şi exegeta Eliza Botezatu, constituirea prozei lirice, lirico-romantice, lirico-psihologice [3, p. 72-73] (avându-i exponenţi pe scriitorii I. C. Ciobanu, I. Druţă, G. Meniuc, D. Matcovschi, V. Ioviţă, I. Burghiu etc.). Asupra centrului liric (Toader Frunză) care conlucrează în tandem cu cel epic (Toader Lefter) ne atenţionează şi criticul Mihai Cimpoi în reflecţiile sale despre romanul *Podurile,* iar pierderea, uneori, a respiraţiei epice din roman, spre regret, nu poate fi compensată cu „lirismul şi umorul abundent" [4, p. 155]. Lirismul e declanşat de digresiunile ample, reflecţiile asupra trecerii timpului, manifestări ale eului scriitoricesc, prozatorul reuşeşte să coaguleze un lirism şi din evocarea elementelor folclorice şi a detaliilor etnografice în urzeala scriiturilor sale. Or, de cele mai multe ori, acestea ajută la conturarea şi reliefarea unor caractere umane: „Împlântarea în realitatea etosului secular prin intermediul proverbelor, dictoanelor, vorbelor de spirit, pătărăniilor etc. au înviorat considerabil forma romanului şi au sporit în mod deosebit posibilităţile lui de caracterizare a personajelor" [1, p. 249].

Personajele romanelor sunt antrenate într-o continuă reabilitare a matricei stilistice a neamului. Benevole sau impuse, toate drumurile parcurse sunt orientate în final spre etica sănătoasă a satului cu toate învăţăturile şi deprinderile seculare ale strămoşilor. Or, eşecurile suferite în toate peregrinările personajelor prin tumultuosul val al vieţii se datorează separării de matricea spirituală sau conform convingerilor bătrânul Lefter, rupturii „de la pământ" [5, p. 18]. Că până la urmă şi Toader Frunză, şi Constantin-tatăl, şi Nică-fratele revin din drumuri la baştină pentru a-şi făuri destinul, alături de cei dragi, urmând înţeleapta expresie paremiologică: „Când ţi-i scris şi în frunte ţi-i pus" [5, p. 106].

Referitor la subiectul valorificării elementelor folclorice şi a descrierilor etnografice în proza scriitorului I. C. Ciobanu s-au pronunţat mai mulţi exegeţi din Republica Moldova. În viziunea lui N. Bileţchi, după cum am menţionat mai sus, constituentele etnofolclorice sunt utilizate pentru a caracteriza mai obiectiv personajele: „Componentele interioare – felul personajelor de a vedea lumea, de a medita şi a exprima gândurile, de a reacţiona la manifestările vieţii. – Alături de atributele exterioare – burca, sumanul de şiac, fusta de şase laţi, traista, palaniţa de făină de popuşoi, atât de abundente în roman, alcătuiesc specificul lui naţional" [1, p. 242]. Într-un interviu cu prozatorul I. C. Ciobanu, scriitorul Mihai Gh. Cibotaru va reliefa următoarele: „Nu ştiu alt scriitor care să cunoască în măsura în care cunoaşteţi Dumneavoastră datinile, obiceiurile, tradiţiile populare, psihologia, caracterul, spiritul, felul de a fi al ţăranului. I-aţi făcut monument durabil în cărţile dumneavoastră" [6, p. 8].

Acad. Mihai Cimpoi îi dezvăluie măiestria creatoare în momentele când scriitorul „surprinde rădăcinile spirituale ale poporului, legătura lui sufletească cu pământul şi natura, valorile lui morale", „pentru repro-

ducerea fidelă a anumitor dimensiuni ale vieţii satului moldovenesc" [4, p. 160]. Şi criticul Ion Ciocanu într-un studiu complex asupra creaţiei scriitorului va sublinia că lirismul şi umorul, fondul paremiologic al vocabularului, precum şi modul de a simţi şi de a gândi al personajelor din prozele sale „vine din creaţia populară orală" [7, p. 12]. Multe din personajele prozatorului descind din tiparele eroilor folclorici.

Într-un alt studiu, acelaşi critic se va opri detaliat asupra fascinaţiei prozatorului I. C. Ciobanu pentru speciile folclorice ale genului aforistic, gnomic. În articolul *Vocaţia aforisticului*, criticul dezvăluie scopul artistic al scriitorului de a apela conştient la aceste constituente folclorice: „Utilizând aforisme [...], I. C. Ciobanu a reuşit să contureze bine modul de a gândi al satului moldovenesc, felul lui de a se exprima, să-i facă cititorului cunoştinţă cu maximele populare în care s-a materializat înţelepciunea de veacuri a oamenilor muncii. Proverbele, cuvintele proverbiale, zicalele au contribuit în mare măsură la îmbogăţirea coloritului etnic, naţional al romanului *Podurile*, servindu-i însă scriitorului, întâi de toate, la caracterizarea psihologică şi socială a personajelor" [8, p. 206]. Personajul Toader Lefter, dar şi ceilalţi eroi ai prozelor lui I. C. Ciobanu, reprezintă dovada cea mai elocventă a creatorului anonim de paremii. Intertextualizarea vorbelor de duh vine să contureze anumite situaţii narative, să releve statul moral şi fizic al unor personaje cu care intră în contact, să pună capăt unor conflicte etc. Bunăoară, discuţia de pe malul iazului unde a fost „pescuit un om înecat" sfârşeşte cu zicala „Când te paşte nevoia, nu ştii de unde vine" [5, p. 14]. Într-un alt context, acelaşi subiect, completat cu dezvăluiri (cel înecat a fost ucis din cauza banilor), este motivat de paremia „banul de când e el e ochiul dracului" [5, p. 48. A se vedea: 9, p. 107]. Pentru a sfârşi pornirea fratelui său Nică de a dezvălui adevărul-„trădare" despre cine a luat anul trecut proptelele de la gard de le-a dus la *Denii*, Toader Frunză i-o taie cu expresia: „După război mulţi viteji se-arată!" [5, p. 25. A se vedea: 10, p. 98]. Frica faţă de prietenul bunelului, moş Andrei, îl face pe „areştantul" Toader să se ţină departe de cârja acestuia, „vorba celor mai mari: paza bună trece primejdia rea" [5, p. 32. A se vedea: 9, p. 218]. Fenomenul de a bârfi pe cineva în legătură cu anumite întâmplări din viaţa satului este concentrat în expresiile: „mai uşor e să opreşti vântul, decât gura satului. Ce ştie satul, nu ştie nici bărbatul" [5, p. 47. A se vedea: 9, p. 213, 112] etc.

Unele expresii intertextualizate dezvăluie trăsăturile de caracter ale unor personaje. Costache Frunză pentru că se rupsese de pământ şi luase calea dăscăliei, după care, din cauza unui conflict, revenise în sat, ajunge a fi: „Nici om învăţat, nici ţăran cu talpa lată. Ori cum a zis moş Toader: nici câine, nici ogar" [5, p. 19. A se vedea: 9, p. 215]. Pentru curiozitatea sa de a asista la discuţiile maturilor şi nepriceperea în ale gospodăriei, Toderică era mereu pedepsit cu vreo expresie paremiologică cu tentă negativă. Bunăoară, fiind în aprecierile tatălui un „căscăun, pofticios de vorbă ca o muiere" care nu se corectează, era răsplătit cu „năravul din născare leac nu are!" [5, p. 42-43. A se vedea: 9, p. 66] sau „târâie-brâu şi un gură-cască" [5, p. 44. A se vedea: 9, p. 180, 85]. Alegând-o pe Vica, fiica lui Gheorghe Negară, dintre toate fetele mari ale satului este apreciat de către vecinele bârfitoare cu paremia: „După sac şi petic, cumătro!" [5, p. 47. A se vedea: 9, p. 109]. Că personajul Gore Fârnache avea doar fete se datorează faptului că „la băieţi era pleşcat norocul lui Gore" [5, p. 75. A se vedea: 9, p. 157]. Pe acest Gore, bunelul Toader într-o dispută are să-l înzestreze cu expresia „te-ai dus la Cocorozeni bou şi-ai venit vacă!" [5, p. 77. A se vedea: 9, p. 40], iar într-un alt context: „din coadă de câine nu mai faci sită de mătase!" [5, p. 111. A se vedea: 9, p. 34]. Trăsătura negativă a caracterului lui Iosub Vârlan e marcată de bunelul Toader Lefter prin expresia: „vita-i tărcată pe dinafară, Iosub Vârlan pe dinăuntru" [5, p. 137]. Impregnarea pânzei narative cu expresii paremiologice îl apropie evident de modelul narativ crengian izvorât din oralitatea folclorică. Critica literară a timpului a apreciat acest moment ca fiind unul definitoriu pentru căutările artistice ale prozei „rurale" a anilor '60 [7, p. 77].

Pe lângă sensibilitatea şi receptivitatea prozatorului pentru creaţiile paremiologice, putem scoate în relief şi transfigurarea unor credinţe şi superstiţii populare. Viile cucorenilor aveau „câte un cap de cal înfipt într-un harag" pentru a aduce „noroc în vie" [5, p. 10]. În credinţa poporului aceste toteme aveau funcţia de protecţie şi de fertilizare: „Caii albi, consideraţi în general solari, deţin o permanentă funcţiune apotropaică. Ţestele de cai, curăţate până la albire, se înfigeau în parii gardurilor de curţi, în vii, în boldurile de pe crestele caselor, în cosoroabele care ieşeau peste coama casei, ca însemne apotropaice" [11, p. 516]. Pentru că au fost prinşi de o ploaie cu soare, mama lui Toader crede „că sunt multe fete mari îngreunate" [5, p. 202]. O altă credinţă stilizată artistic dezvăluie rolul păsărilor în soarta oamenilor: „Dacă vezi prima oară cocostârcul fără pereche, tot fără pereche îţi va cânta cucul anu-împrejur" [5, p. 63]. Unele din ele se referă la practicile magice care vădesc furtul bunăstării, forţei animalelor: „Că albina şi oaia tare-s slabe, uşor le poţi lua mana" [5, p. 94]; vrăjitorii iau „mana vacilor în noaptea de Sfântul Gheorghe" [5, p. 61]; „mătuşa Verunea ştie să iei mana la vaci. [...] Cică se scoală în sara de Sfântul Gheorghe şi umblă toată nopticica pe câmpuri, pe toloace, pe şesuri, prin păduri. Îmblă şi ia mana la vaci... Apoi... că de atâta alte vaci dau lapte puţin, iar vaca mătuşii Verunea împle de trei ori pe zi doniţa! [...] gospodarii din Cucoara îşi ascundeau vacile în saraiuri, puneau lăcăţi grele [...]. Dar tot degeaba [...], mătuşa Verunea era mare vrăjitoare, [...] dumneaei lua hăţurile din tindă şi se ducea [...] după mana vacilor. [...] Îmbla toată noaptea, făcând farmece, bolmojind descântece. Iar când începea să se genească

de zi și să pice roua, ea târâia hățurile prin roua imașurilor până în răsăritul soarelui... Apoi venea acasă și-și încingea cu hățurile vaca de la iesle" [12, p. 134]. Această practică magică, contextualizată etnografic, era efectuată în popor în ajunul Sfântului Gheorghe, deoarece se credea că „în această noapte vrăjitorii dispun de o putere maximă pentru a lua mana grâului, dar mai ales a laptelui" [13, p. 48] și tot în această noapte roua are puteri miraculoase, inclusiv pentru a spori mana animalelor [13, p. 52].

(va urma)

Referințe bibliografice:

1. Bileţchi Nicolae. *Analize și sinteze critice*. Chișinău: Elan Poligraf, 2007. 336 p.
2. Bileţchi Nicolae. *Socialul în literatură: Avataruri și adevăruri. În: Literatura română postbelică. Integrări, valorificări, reconsiderări: manual – studii pentru școala universitară și cea preuniversitară*. Chișinău: Tipografia Centrală, 1998, p. 49-64.
3. Botezatu Eliza. *Cheile artei: Studiu asupra creației literare a lui George Meniuc*. Ediție revăzută și completată. Chișinău: CEP USM, 2012. 195 p.
4. Cimpoi Mihai. *Alte disocieri*. Chișinău: Cartea moldovenească, 1971. 255 p.
5. Ciobanu Ion C. *Scrieri*. Vol. 2. Chișinău: Literatura artistică, 1978. 612 p.
6. *Moldova: Revistă ilustrată de atitudine civică*. 1997, nr. 10-12, p. 8.
7. Ciocanu Ion. *Podurile vieții și ale creației. Studiu asupra creației literare a lui I. C. Ciobanu*. Chișinău: Literatura artistică, 1978. 188 p.
8. Ciocanu Ion. *Dialog continuu: Articole, eseuri*. Chișinău: Literatura artistică, 1977. 268 p.
9. *Dicționar de proverbe și zicători românești*. Alcătuire, prefață Grigore Botezatu și Andrei Hâncu. București-Chișinău: Litera-International, 2001. 268 p.
10. *Proverbe și zicători*. Alcătuirea, articolul introductiv și comentariile de E. Junghietu. Chișinău: Știința, 1981. 320 p.
11. Vulcănescu Romulus. *Mitologie română*. București: Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1987. 712 p.
12. Ciobanu Ion C. *Scrieri*. Vol. 3. Chișinău: Literatura artistică, 1978. 678 p.
13. Pavelescu Gheorghe. *Mana în folclorul românesc: Contribuții pentru cunoașterea magicului*. Sibiu: Tiparul Krafft & Drotleff S. A., 1944. 132 p.

STELA BOTEZ, INTERPRETĂ DE FOLCLOR

Cum arăta cândva costumul popular din sudul Moldovei?

(Leova, Cantemir, Cahul, Vaslui, Galați)

Pe cursul inferior al râului Prut ce cuprinde raioanele Leova, Cantemir și Cahul, costumul popular se încadrează în tipologia portului popular din sud-vestul Moldovei, caracterizat prin cămașă confecționată din lână țigae sau borangic (în ținuta de sărbătoare), prin pestelca cu vrâste, la femei, care se purtau în trecut câte două (pereche) peste poalele albe, iar mai recent (încă din secolul trecut) câte una în față, peste „fâsta" țesută din lână.

Bărbații au cămăși de dimensiuni mari, purtate deasupra izarilor încrețiți pe picior.

Portul popular al aceste zone păstrează vechi elemente moldovenești care se împletesc cu

unele forme ce aparțin câmpiei dunărene.

Costumul femeiesc se compune din îmbrăcămintea capului, cămașă, 2 pestelci pe poale sau o pestelcă pe fâstă, bărneața (cingătoarea), încălțămintea și bondița, cheptarul sau cojocul. Femeile sunt autoarele și executoarele principalelor piese ale costumului lor. Ele pregăteau fibrele textile (din cânepă și in), țeseau pânza albă, coseau și înfrumusețau hainele. Deasemenea prelucrau lâna ovinelor din care țeseau catrințe, fote, brâie de tot felul, stofă pentru șorțuri, pentru fuste, dar și țesătura mai groasă din care erau lucrate mai apoi hainele de iarnă.

Costumul femeiesc

Acoperământul capului

Acoperământul capului

Tradiţional, fetele poartă capul descoperit, cu părul împletit în 2 cozi atârnate pe spate sau prinse roată pe cap. La tâmple prind flori sau funde din panglici. În mai multe localităţi din diferite părţi ale teritoriului studiat a fost atestată datina ca feceoarele să împletească părul într-o cosiţă, după care fie o lăsau liberă pe spate, fie o strângeau la ceafă în formă de spirală, prinzând-o cu ace sau cu ajutorul pieptenelui. Acele sau boldurile pentru prins părul aveau capete decorate cu elemente artistice. Pieptenele purtat în păr, dincolo de rosturile practice, fiind gândite ca podoabe, adăugau şi ele un plus de eleganţă ansamblului. Iarna, fetele purtau şalinci albe legate după ceafă, iar de sărbători batiste brodate cu flori de diverse culori. Fetele puneau în podul îmbroboditurii flori, pene de păun.

Femeia îşi piaptănă părul şi îl împleteşte în 2 cozi începute de la frunte (pentru a aduna toate şuviţele) şi duse la ceafă, unde se legau „una-ntr-alta" sau se prindeau coc. Părul se lega cu „batista " albă, tivită cu „horboţică" sau mărgele, iar peste batistă se punea „ştergarul" denumit şi „năframă" care se lega simplu cu un capăt în faţă şi altul atârnat la spate. În secolele trecute femeile au avut câteva rânduri de broboade, unele vizibile, iar altele ascunse. Cea mai de desubt era un fel de primă legătoare a cosiţelor, după felul cum era fixată, ea forma baza acoperitoarelor de cap. Era şi cea mai importantă găteală a capului primită de tânără în timpul obiceiurilor de nuntă. După ce nănaşa îi scotea ghirlanda de mireasă de pe cap, semn al fetiei, îi despletea cosiţa şi o împletea în două, apoi le prindea pe fiecare deasupra urechilor, în două cocuri sau două coarne pe care punea în loc de cununa de flori o legătoare. Ambele coarne erau prinse cu o pânză care le unea şi le ascundea de ochii lumii. Astăzi, nănaşa nu mai despleteşte, nici nu împleteşte tânăra, ci se limitează la a o pieptăna uşor, după care îi leagă capul cu o broboadă şi îi dăruieşte un pieptene. În mare vechime se purta un fes roşu pe creştetul capului (sub care se strângea părul) şi care era învelit cu ştergarul. Ştergarul ţesut din cânepă, in sau bumbac la început, apoi din borangic, a fost înlocuit cu basmalele industriale denumite „bariz" sau „casâncă". În satele din codrii Tigheciului mai era numită „năframă", iar şi mai la sud (Cahul) cuvântul utilizat pentru a desemna acest obiect era „maramă" care era ţesută din borangic, foarte uşoară, lungă, pe la capete având mici ornamente de culoare mai deschisă. Varianta de iarnă a maramei era dintr-o pânză mai groasă, ţesută din bumbac în cinci iţe, iar pe la capete fiind ornamentată cu benzi late de două degete, ţesute în şabac . Iarna se mai purta berta de câteva nuanţe pastelate, împletită cu cârligul din lână de oaie ţigaie şi mulţi colţişori pe la margini sau cu ţurţuri. Unele femei o vopseau cu frunze sau coji de nucă ori cu păpădie. Pânzătura, ştergarul de cap, şervetul, năframa şi marama sunt piese de artă populară veritabilă, la elaborarea şi dezvoltarea artistică a căror au conlucrat cele mai inspirate minţi de femeie. Ţesute în cinci sau şapte iţe, prin combinarea în diverse moduri a firelor subţiri şi groase din in, sau din bumbac, în exemplare excelente din bumbac şi borangic, având capetele foarte ornamentate, inclusiv prin alesături complicate de mare expresie artistică sau prin broderii pe două feţe, susţinute de mărgele colorate, aceste obiecte au rămas pe nedrept uitate în istoria costumului nostru. Actualmente ele nu sunt incluse în ţinutele de sărbătoare, femeile care poartă costum tradiţional preferând să umble cu capul gol, dezechilibrând voit costumul. Femeile acum poartă batiste, basmale, barize, şalinci, berte, şaluri etc., dar aceste piese fiind produse de fabrică pot interesa mai mult prin modul cum sunt legate, decât prin calităţile lor.

În a doua jumătate a secolului al XX-lea, când s-au făcut cercetări de teren în satele din Josul Prutului, femeile aveau părul împletit în două cosiţe, prins pe vârful capului şi acoperit cu un colţ, numit „moadă". Colţurile lungi ale moadei ornamentate cu o mică broderie pe margini şi mărgeluşe colorate, erau trecute pe sub cocul gâţelor, încât le prindea de jur-împrejur. Dacă nu aveau maramă, deasupra primei moade mai îmbrobodeau una, dar mult mai ornamentată ca prima. Femeile tinere aveau moade de culoare albă, cele bătrâne de culoare neagră. Legau capetele pe creştet în formă de ciocănică.

Cămaşa

În satele ce intră actualmente în raioanele Leova, Cantemir şi Cahul

au fost în uz cămăşi de tip tunică, cămăşi cu altiţă şi cămăşi cu platcă, ultimele având mai multe variante. Cămaşa de tip tunică este cămaşa dreaptă bătrânească „cămeşoiul" care acoperă cea mai mare parte a corpului, croită „într-una cu poalele" din lână ţigaie sau borangic, are croiul foarte simplu, redus la trei pânze unite prin coasere, dintre care cea mai mare îmbracă trunchiul (faţă şi spate, de la umeri până la glezne), alte două – egale, prinse de la umăr, formează mânecile, iar pentru a facilita mişcările, are doi clini drepţi sau evazaţi subţiori. Este ornamentată prin însăşi ţesătura în vrâste sau „lacre" (pătrate) ca şi în alesături de mici motive („paiangen", „steluţe", flori etc) cu bumbac alb sau arnici colorat peste întreaga suprafaţă. Astfel decorul ţesăturii este completat cu puţină cusătură, care se întinde pe umeri pe lângă „chee" în 2 rânduri de motive mărunte, ca şi pe guler, la gură şi la tivul mânecii. Coloritul de roşu, negru sau albastru (mai nou) este agrementat câteodată cu paete şi mărgele. Motivele de ornament aveau diferite funcţii magice, apotropaice, simbolice, sociale, estetice. Un alt element caracteristic acestor cămăşi sunt colţurelele numite şi „ţochi", „mocuşori" făcute cu acul sau igliţa la marginea tivurilor.

Al doilea tip de cămaşă purtată aici, „încreţită cu mânecile din gât" confecţionată din bumbac se înscrie în sistemul ornamentului cu altiţă (numită aici „umăr" sau „potloage") şi cu „râuri" pe mânecă şi sâni. Elementul de bază al decorului este banda ornamentală lată de două degete constând din repetarea motivului stilizat al florii specifice luncii Prutului. Râurile de pe mânecă sunt aşezate sub formă de unghi ascuţit

racordat axei verticale a mânecii. Acelaşi principiu este respectat şi la amplasarea dungilor ornamentale de pe piept. În unele variante această haină avea şi evantai (creastă) la brăţară. Tehnica brodatului este cruciuliţa elementară, găurică îngustă şi cheiţă simplă pentru a fixa marginile pânzelor, brodau cu aţă roşie şi neagră motive numite venghercă. La gât şi la partea de jos a mânecilor erau bârneţe cu ciucuri. Pe timp cald, în zilele de sărbătoare, erau purtate cămăşi mai mult ornamentate, iar pentru activităţile cotidiene cămaşa mai simplu ornamentată.

Cămaşa cu platcă avea partea de la piept făcută din capete de prosop ţesute în cinci iţe mai numită şi bucăţică de dinainte, şi poalele

de cânepă, şi era foarte populară la începutul sec. al XX-lea. Cămaşa femeilor se încheia dinainte, iar a fetelor dinapoi. Uneori, când lucrau pe lângă casă femeile îşi permiteau să umble doar în cămaşă, încinse cu o cingătoare.

Pestelca sau şorţul

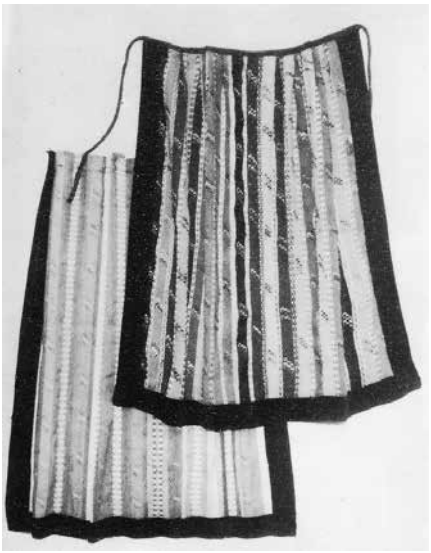

Pestelca este piesa caracteristică costumului femeesc. De formă dreptunghiulară şi purtată în vechime perechi – una în faţă şi alta la spate peste fusta albă dedesubt. Ţesută din lână, prezintă în această subzonă două categorii: 1.pestelca mai îngustă compusă din două foi unite cu o cheiţă pe orizontal, purtată în partea de sud; 2.pestelca mai lată compusă din două foi încheiate în sens vertical şi încreţită la talie, purtată în partea de nord. Ornamentaţia pestelcilor este lineară, „vrâste" verticale, dispuse în diverse sisteme şi cu diferite motive alese în război.

În satele situate în Josul Prutului s-a purtat pestelca cu un chenar brodat cu fir de lână cu ornament bogat specific fondului balcanic orizontal, „poală" la marginea de

jos unde amplasau motive geometrice mai mari sau avea benzi ornamentale

în partea de jos, constând din motive vegetal-stilizate şi geometrice. Câmpul era de culoare neagră sau albastră. Florile alese în război erau de diferite culori. Sus, din ambele părţi ale ei se punea câte o bată, pentru a o lega. Pe dedesubt se îmbrăca o fâstă albă, poalele căreia erau ornamental brodate.

Femeile căsătorite purtau haina cu două piese, iar fetele doar cu una, cea de dinainte. Partea de dinainte a hainei este mai bogat ornamentată, iar cea din spate – mai modest. Treptat în uz a rămas doar partea de dinainte a acestei piese, luând forma şorţului cunoscut în localităţile raionului Leova, Cantemir şi Cahul.

Fâsta

Fâsta (fusta) apare încă în secolul trecut acoperind poala cămăşii şi reprezentând o influienţă străină în portul românesc. Totuşi, răspândită peste întreaga subzonă, s-a integrat în costumul femeiesc fiind ţesută manual, în sisteme frecvente industriei casnice românești. Specific regiunii

fâsta este confecţionată din cânepă, formată prin coaserea a doi laţi de pânză, vopsiţi cu coloranţi naturali. Aceşti laţi, erau încreţiţi pe bârneţul de cânepă cu care fâsta era strânsă la brâu. Fetele şi femeile aveau câte 3-4 fâste, ţesute în război, ornamentate cu dungi verticale mai întunecate decât fondul piesei. Fâstele femeilor erau mai întunecate, iar a fetelor mai deschise. Fetele îmbrăcau la horă 2-3 fâste. Cea de deasupra trebuia să fie cea mai frumoasă. Peste fâsta largă, încreţită la talie se poartă numai o pestelcă prinsă în faţă. Deja către sfârşitul sec. al XIX-lea în spaţiul basarabean fâsta se răspândeşte tot mai mult, înlocuind catrinţa şi fota. Fâsta are câteva variante. Cea mai apropiată de tradiţie fiind fâsta (cu androc), o piesă cunoscută şi în alte zone românești, alcătuită din unirea pe orizontală a două stofe ţesute din lână fin toarsă, având mai multe dungi transversale de diferite culori şi lăţime, situate în creştere, începând cu cele mai înguste la brâu şi terminând cu cele mai late la poale. Sus fâsta era încreţită puternic şi prinsă cu bârneaţa sau chinga.

Brâul şi bârneaţa

Brâul alb de purtare şi roşu în sărbători ca şi bârneaţa, încing mijlocul femeii. Deasupra se încinge „bârneaţa” mai îngustă şi bogat or-

namentată prin alesături de mână, caracteristică prin compartimentarea în pătrate a modelelor. Pe margini apar şi colţuri de mărgele albe numite „hurmuz”. Conform vechii tradiţii femeile purtau mai multe cingători, acestea având roluri practice, magice şi simbolice. Femeile se încingeau până nu demult pe deasupra cămăşii cu un brâu de lână, lat de 18-20 cm, ţesut în patru iţe la stative. El este de culoarea naturală a lânii, iar în variantele târzii, are fundalul roşu, albastru ori verde întunecat, având în toată lungimea lui dunguţe ornamentale de mai multe culori ce alternează vertical. El era utilizat mai mult în scopuri decorative. Potrivit idealului de frumuseţe din societatea tradiţională, era înfăşurat de mai multe ori în jurul mijlocului, încât să dea volum corpului. A doua cingătoare cea mai frumoasă era bârneaţa.

Ilicul

Ilicul (o piesă cu rol de a ţine sânii) a căpătat treptat rol de haină

pereche cu şorţul, iată de ce era făcut din acelaşi material ca şi aceasta. Era înfrumuseţat cu o cusătură sub formă de lănţişor şi în această ultimă variantă nu se încheia. Cel mai des era purtat de către femeile care alăptează şi cele care vroiau să-şi pună în evidenţă sânii.

Boanda

Costumul este completat în anotimpuri răcoroase de piese din blană cu „boanda" (bundiţă)

înflorată. În raionul Leova purtau ca şi în celelalte sate de pe malul Prutului din raionul Cantemir şi Cahul, bondiţă făcută din piei de miel sau de oaie, decorată cu detalii din marochin ce imita motive păstoreşti. Uneori boandele erau învelite cu postav ţesut din lână de oi în condiţii casnice

Burnuzul

Îmbrăcau şi *burnuzul*, un paltonaş scurt, cusut din şiac, dat la învălintoare la Leova şi la Cenac. După ce torceau lâna pentru această stofă, o vopseau cu ajutorul cojilor de nucă şi cu scumpie, obţinând o culoare cafenie. Apoi ţeseau stofa în 2 iţe, dacă vroiau să fie mai subţire,

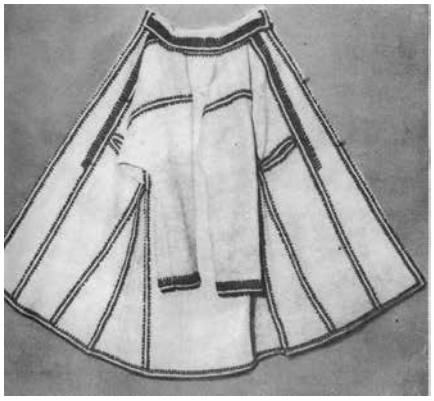

sau în patru, dacă le trebuia una mai groasă. Înveleau stofa acasă pe o leasă de nuiele sau pe o uşă cu ajutorul coatelor şi a mângălăului. Acest procedeu se mai numea şi învelitul cu coatele. Mângălăul era de lăţimea mânii, avea valuri. Înmuiau stofa în vas cu apă caldă apoi o puneau pe suprafaţa orizontală şi o băteau cu mângălăul pentru a o îndesi. Apoi călcau stofa cu fierul de călcat, încălzit cu jăratic. Ca să nu se boţească o făceau vălătuc pe un sul de lemn. Burnuzul, lung până în pământ, cu guler de cârlan, cu buzunare, chingă la spate era o haină a femeilor mai înstărite.

Duminica şi la alte sărbători îmbrăcau ***caţaveica*** – o haină lungă, asemănătoare cu paltoanele din zilele noastre, alcătuită din două straturi. Cel de desubt era cusut din piei de oaie, iar cel de deasupra era

din postav ţesut acasă, învelit la chiuă. Avea guler din blană de miel, mânecile lungi, pe la margine cu colţişoare şi se încheia cu un singur nasture. Când se duceau la horă fetele se legau deasupra caţaveicii cu o basma. La horă flăcăul o apuca de basma şi jucau.

La Buţeni, Pleşeni, Cociulia şi Tigheci cojocelele erau făcute din 3 piei de cârlan şi sunt ca bondiţele, fără mâneci, cu aplicaţii din piele.

Încălţămintea

Încălţămintea originară au fost

opincile cu obiele şi ciorapi împletiţi. Au urmat *ciobotele* cu tureatca moale, încreţită (la sud încălţămintea prestigioasă de iarnă erau ciobotele de hrom), *papucii* şi *pantofii* din piele cu diferite detalii decorative, iar vara – *sandale*. Femeile purtau pantofi negri cu canafuri de piele pe la margine. Însă, încălţămintea de bază pentru toate zilele erau opincile de tot felul, dar şi diferite imitaţii ale încălţămintei prestigioase, făcute din materiale aflate la dispoziţie. Făceau pantofi împletiţi din lână cu cârligelul, variind cromatic partea superioară.

Opincile erau confecţionate din piele de vacă, de porc sau, mai rar, de cal. Pielea era frecată cu cenuşă, apoi curăţită cu securea. După acest procedeu ea devenea mai moale. Când era gata prelucrată aşezau talpa piciorului pe ea, conturau talpa, lăsau puţini centimetri de rezervă, apoi tăiau un dreptunghi verificat ca mărime. Făceau găuri pentru a introduce în ele aţele, curelele, nojiţele, vânările cu care se legau opincile. Opincile aveau gurgui şi erau cusute

peste muchie. Fetele mai adăugau de ambele părţi câte un triunghi din altă pânză, pentru a-i înfrumuseţa. Femeile şi fetele utilizau opincile la muncă în camp. Încălţau, neapărat, ciorapi de lână în opinci, iar bărbaţii – obiele.

Ciorapii ajungeau până sub genunchi şi aveau la capătul de sus un fir de lână cu ajutorul căruia îi strângeau de picior.

Târlicii erau împletiţi din aţă de cânepă cu un cârlig sau cu un ac mare cumpărat de la ţigani şi îndoit la capăt devenind asemănător cu cârligul. Uneori erau făcuţi din stofă de suman. Talpa o croiau din piele de porc.

Dar la horă se încălţau în pantofi, făcuţi din piele de ciubotarii din sat. Aveau una sau trei cureluşe. Talpa era tot din piele cu ţinte de lemn. Vara la horă şi fetele, şi flăcăii dansau desculţi. Veneau încălţaţi cu pantofi, sandale etc., dar pentru că dansau mult, – cine nu s-a convins de pasiunea sudicilor pentru dans! – ca să nu rupă o pereche de încălţăminte la o horă, se descălţau, jucau, apoi se încălţau şi plecau acasă.

Podoabele

Podoabele sunt obiecte, de obicei, mici, dar preţioase, ce pun în valoare purtătorul lor. Ele completează ansamblul vestimentar al persoanei. Se crede că ele sunt înzestrate cu multiple funcţii, printre care: apotropaică, de vizualizare a statutului social a persoanei pe care le poartă şi decorativă. În satele din Codrii Tigheciului fetele şi flăcăii se mai împodobeau cu flori vii, inclusiv de cameră. Podoabele sunt etalate în văzul lumii şi, deşi au un rol complementar faţă de vestimentaţie, ele sunt piese obligatorii ale costumului tradiţional, îl întregesc la fel cum completează imaginea purtătorului lor. În viaţa de toate zilele femeile purtau în număr redus de podoabe, iar de sărbători acestea erau etalate într-un număr mult mai avansat, fiind şi mai scumpe. Tot în acest scop, au mai fost folosite şi alte materiale naturale, cum ar fi: flori, frunze, pene, pomuşoare, lemnul etc. Una dintre principalele podoabe erau florile. Conform prescripţiilor etichetei tradiţionale fetele se găteau cu flori, prinzându-le în păr, la mijloc sau purtându-le în batistuţa (băsmăluţa) din mână. În părţile sudului, în cadrul sărbătorilor nu numai fetele dar şi femeile îşi puneau o floare la basma. Mama mirelui şi a miresei îşi puneau două flori, câte una de fiece parte a capului. Pretutindeni fetele şi femeile purtau la sărbători cercei în urechi, mărgele şi lifturi la gât, inele pe degete şi brăţări la mâini. Aceste bijuterii sunt cele mai semnificative şi mai acceptate în comunitatea tradiţională.

Cerceii erau purtaţi modest, din aur sau argint şi de dimensiuni potrivite, astfel încât nu ieşeau în evidenţă.

La gât fetele şi femeile purtau *mărgele* din diferite materiale. Fetele

ţărance îşi făceau mărgele din fructele plantelor sau cumpărau mărgele din materiale simple. Femeile din familiile bogate tindeau să-şi procure mărgele din coral, sidef sau din sticlă. Unele femei aveau şi câte 8 şiraguri de mărgele, iar mai jos de ele stau lifturile din aur şi argint.

Lifturile (salbele) erau ca monedele şi cine avea mai multe le ajungea sale plaseze împrejurul gâtului. Cele de aur au fost purtate până prin anii ’30 ai secolului al XX şi li se mai zicea lefţi, mahmudele, mamudele. Fetele purtau lifţi din aur şi argint la horă împreună cu mai multe şiraguri de mărgele.

Inelul trimite la simbolismul apotropaic al cercului. Eticheta tradiţională impunea femeilor

norma *să poarte inel. Se considera că există o relaţie strânsă între inel şi purtătoarea acestuia. Când femeile jurau, se spunea că inelele luau asupra lor aceste jurămintee. În virtutea aceloraşi reprezentări, decedatul trebuia* să fie înmormântat cu veriga de cununie pe mână, în semn de căsătorie. Dacă acesta era celibatar şi nu avea inel, atunci prescripţia cerea să *i se pună pe deget un inel de ceară sau, cel puţin, unul făcut dintr-un pai.*

Brăţara din aramă, argint sau aur, ca piesă obligatorie a ţinutei femeii şi-a păstrat cel mai mult funcţiile în ceremoniile şi obiceiurile localităţilor din sud, raioanele Cahul, Cantemir şi Leova. În acest loc al desfăşurării exegezei este important să amintim că până la mijlocul sec. al XX-lea lângă brăţară sau în locul unde se pune ea de obicei

erau prinse şi purtate în luna martie mărţişoarele sub formă de un găitan roşu-alb, având ciucuri pe la capete. Se mai purtau şi brăţări din os.

Paftalele sunt specifice sudului şi fac parte din fondul balcanic. Ele erau meşterite împreună cu cerceii, inelele şi brăţările de către meşterii locali. Cele mai preţioase erau din argint. Cu cele două jumătăţi de paftale erau prinse capetele încingătoarelor, pentru a le uni. Paftalele erau ca o cingătoare, ţesută din lână de mai multe culori, cu flori şi cu paftale de argint.

Boldurile pentru maramele de borangic, folosite şi pentru prins părul, erau ca agrafele, numai că partea vizibilă era accentuată printr-un detaliu sub formă de floare. La sfârşitul sec. al XIX-lea, începutul sec. al XX-lea erau confecţionate la fel ca cerceii, inelele, verighetele, brăţările şi paftalele din monede vechi.

Astăzi nu se mai ţine cont de toate detaliile costumului popular autentic, din păcate. Iar în zona de sud a Moldovei s-au pierdut multe costume sau au fost vândute ori schimbate pe produse alimentare, în timpurile grele ale strămoşilor noştri.

Costumul popular din sudul Moldovei poate fi salvat prin reproducerea lui după modelele vechi expuse la muzeele din localităţile regiunii. Aceasta este menirea noastră, să păstrăm ceea ce avem mai scump de la străbunii noştri.

ZINAIDA PETROV, BP RĂDOAIA

Un dar de carte nouă „La biblioteca MEA”

Utilizatorii Bibliotecii Publice din s. Rădoaia, r. Sîngerei se simt mai informaţi şi mai satisfăcuţi de lectură folosind recenta colecţie de carte.

Adeseori utilizatorii nu-şi satisfăceau necesităţile de lectura dorită şi se simţeau marginalizaţi de asortimentul nesatisfăcător al colecţiei de carte.

Ţinând cont de situaţia critică a colecţiei de carte a bibliotecii şi graţie abilităţilor căpătate la instruirile trainingului de Advocacy unde am însuşit cum să promovăm biblioteca, cum să elaborăm strategii de comunicare şi cum să atragem potenţiali donatori, ne-am implicat activ în rezolvarea problemei. Împreună cu un grup de beneficiari şi părinţii lor, am apelat către APL cu un demers pentru achiziţie de carte.

APL Rădoaia printr-o scrisoare de garanţie a aprobat, că va aloca mijloace financiare pentru achiziţie de carte pentru bibliotecă, astfel în trimestrul unu a achiziţionat un lot de carte nouă în sumă de 10000 lei.

În scopul aprovizionării beneficiarilor comunităţii şi în special a tinerilor şi copiilor cu cărţi pentru lectură din diferite domenii şi studii, printr-o scrisoare de solicitare către Directorul reţelei de Distribuţie a Cărţii PRO-NOI Dumitru Rudeanu, băştinaş al satului, am obţinut răspunsul că ne va oferi cu titlu de donaţie un lot de carte pentru completarea colecţiei. Astfel biblioteca devine Centru de cultură şi informare pentru comunitate, unde utilizatorul poate accesa nu doar internetul ci şi găsi cartea dorită pentru lectură. Deci aşa, am mai obţinut un lot de carte de la editura „Prut Internaţional” în sumă de 15630 lei, pentru care suntem profund recunoscători dlui Rudeanu.

Elena Druţă, administratoarea paginii de Facebook „Rădoieni de pretutindeni”, având iniţiativa de a promova în grup lucruri pozitive despre şi pentru satul nostru, a propus: „ ... dacă aveţi acasă o carte în plus, donaţi-o bibliotecii liceului sau bibliotecii publice, atunci când auziţi că se fac reduceri la cărţi, cumpăraţi cu una mai mult şi faceţi acelaşi lucru”. Într-un timp scurt ne-am pomenit cu o donaţie de carte pentru bibliotecă din „Top 10+” colecţie a celor mai îndrăgite bestselleruri.

„Bucurându-ne de succesul obţinut suntem mai optimişti, mai activi şi mai atraşi să frecventăm biblioteca, bucură vederea gama culorilor şi asortimentul de titluri. Aducem mulţumiri tuturor celor care nu rămân indeferenţi atunci când ne dorim o schimbare”- a menţionat Elena Petrov, utilizatoare activă şi pasionată de lectură.

Aduc mulţumiri consătenilor mei şi tuturor celor care promovează, susţin şi îşi aduc aportul pentru modernizarea bibliotecii în comunitate, pentru că

„E biblioteca TA”.

MARIA SCOARȚĂ, SECȚIA CULTURĂ ȘI TURISM BRICENI.,

„HANGUL DIN COTEALA”

Festival raional al dansului popular, organizat de către Secția raională Cultură și Turism în parteneriat cu Primăria Coteala sub egida Consiliului raional Briceni

Devenit de-acum tradițional, Festivalul dansului popular „Hangul din Coteala”, a adunat lume bună dornică de frumos și de datină si la ce-a de-a IX-a ediție (reluată).

Am menționat de mai multe ori, că ineditul dans „Hangul din Coteala” este o perlă a satului Coteala și cartea de vizită a raionului Briceni, în ceea ce privește aria culturală.

Cum se dansează Hangul din acest sat, nu se mai întâlnește nicăieri în republică. Si o fac cu măiestrie bărbații. E o feerie și o priveliște de rară frumusețe. Arșița din luna lui cuptor nu a fost o piedică pentru dansatori – membri ai colectivelor artistice din zece localități ale raionului Briceni, care s-au prezentat la festivalul raional. A fost un contingent de toate vârstele, la fel au fost și dansurile interpretate frumos, cu gratitudine și tandrețe.

Parada colectivelor s-a transformat într-un spectacol adevărat. Cântec, dans, muzică lăutărească. Centrul s. Coteala, unde se deplasa coloana, era primenit în straie de sărbătoare.

Oaspeții de Onoare Dnii Mihail Gnatiuc, președintele raionului Briceni, Gabriela Jeleznii, vicepreședinte al raionului, Ion Toderico, secretar al Consiliului raional, au fost întâmpinați de către gospodarul satului – Dl. Mircea Crăciun, primar de Coteala.

Rând pe rând moderatorii festivalului au prezentat cartea de vizită a fiecărei formație participantă, ca mai apoi, toți să fie salutați de către conducerea de vârf a raionului.

După tradiție sărbătoarea dansului în r. Briceni, începe și finalizează cu tradiționalul dans, „Hangul din Coteala”. Nu s-a încălcat obiceiul nici de data aceasta. Lăutarii din Orchestra „Frunze de dor” a Secției Cultură și Turism a Consiliului raional, conducător Vasile Lungu, a fost, ca de obicei, la înălțime. Ea a acompaniat hangiștii, ca mai apoi să întregească atmosfera de sărbătoare cu sârbe, hore, melodii populare interpretate de către soliștii îndrăgiți Oxana Țuțuc și Adjana Odajiu.

De data aceasta au evoluat cu foc trei dinastii de hangiști, cu toate, că în acest dans se pot avânta și patru, cinci. Este știut, că la petrecerile din s. Coteala neapărat se dansează Hangul. Copiii sunt învățați de părinți, pe urmă mai trec și o școală bună în cadrul activității Formației de dans popular,„Hangul din Coteala” – colectiv model condus de Aurel Grușevschi.

Veteranul colectivului dl. Dumitru Gruşevschi, rosteşte frumoasele versuri, care sunt genericul acestui vertiginos joc, ca apoi, cele spuse să fie demonstrate prin figuri, gesturi, energie, graţie, muzică, verticalitate. Într-un cuvânt – frumuseţe.

.. Bat întâi cu dreptul-una!
Şi mai bat cu stângul-trei!
Tremură sub ei pământul,
Cerne flori bătrânul tei..."

Scopul acestui festival, care o spunem cu toată certitudinea, va avea sorţi de izbândă şi peste ani, este de a valorifica şi promova dansul popular, a păstra stilul specific zonei de proveniență, de a cerceta şi a scoate din anonimat dansul moştenit din strămoşi, de a susţine şi a stimula formaţiile artistice de dans popular, care îşi aduc obolul la promovarea artei coregrafice.

Apreciind evoluarea membrilor colectivelor, juriul a ţinut cont de stilul de interpretare, calitatea şi caracterul dansului. De asemenea de vestimentaţie, ţinuta scenică, autenticitate şi originalitate – repere, care trebuiesc neapărat respectate.

Am avut o deosebită satisfacţie să admirăm evoluarea dansatorilor din formaţiile „Ţărăncuţa" – Drepcăuţi, cond. Ion Ungureanu; „Struguraş" – Tabani, cond. Victor Sitaru; „Mugurel" – Trebisăuţi, cond. Angela Buţco; „Ciuleandra" – Criva, cond. Nicolae Bucilă; „Izvoraş" – Colicăuţi, cond. Maria Rusnac; „Mărgăritarele Prutului" – Şireuti, cond. Oxana Ţuţuc; „Capriciu" – Briceni, cond. Tatiana Pavlovschi; „Marunţica" – Larga, cond. Aurica Butelschi; „Moştenitorii" – Caracuşenii-Vechi, cond. Lucia Dănilescu.

Au fost deosebite Horele şi Sârbele, Suitele de dansuri populare interpretate cu măiestrie. Iar „Coasa", Mărunţica", „Doiul împletit", „Arnăutul", „Dansul prosoapelor", „Şapte paşi", „Polca nouă", „Hangul ca la Criva" şi altele, ne-au purtat pe aripile jocurilor strămoşesc, care astăzi se transmite din generaţie în generaţie.

De câte ori finalizează o manifestare, în care fiecare participant îşi lasă câte o părticică a sufletului, se fac nişte bilanţuri, se trag nişte concluzii, se învaţă nişte lucruri, care mai apoi sânt folositoare. La Coteala întotdeauna am descoperit o oaza de talente şi un public receptiv, care nu este indiferent de ceea ce are loc în localitate. Si de data aceasta s-au încadrat în pregătirea evenimentului deosebit, în primul rând, angajaţii din sistemul Cultura. Este vorba de dnii Leonid Şiticov, directorul Casei de Cultură, Margarita Pascaru, conducător artistic, Aurel Grusevschi, conducătorul Formaţiei „Hangul din Coteala". Iar meşterii populari dnii Cristina Pascari, Ilinca Frant, Nadejda Rusnac, Nina Ososcov, Lidia Melniciuc, Maia Şiticov, Valentina Plesca, Alexandru Gheorghiţă, Silvia Pleşca, cu exponatele Dumnealor scoase din lada cu zestre, au transformat piaţa din faţa Casei de Cultură într-o Casă Mare a s. Coteala. Iar din expoziţia produselor de panificaţie – pâine, ca la mama acasă, jemne, colaci, pregătite cu drag de către Lidia Melniciuc, o gospodină neîntrecută, au gustat toţi cei prezenţi la sărbătoare.

Ţinem să menţionăm, că dansul, Hangul din Coteala" are rădăcinile adânc implantate în istoria satului. Este ştiut, că fiecare, oriunde n-ar fi, ţine la mica sa patrie, unde s-a născut şi a crescut. Din Coteala, ca şi în altă parte, mulţi pleacă în căutarea unui loc de muncă plătit bine. Dar neapărat îşi aduc aminte de petrecerile frumoase de acasă, unde Hangul... stă în capul mesei.

Cu fiece ediţie colectivele participante sunt mai pregătite. Conducătorii dau dovadă de responsabilitate. Dansurile montate – mult mai variate. In ele e suflet, iscusinţă, viaţă.

Finalul alege urma.Pe bună dreptate Premiul Mare a revenit hangiştilor. Mai mult ca atât, Preşedintele raionului Dl. Mihail Gnatiuc, a promis, ca până la a zecea ediţie jubiliară a festivalului, Consiliul raional Briceni va primi decizia de a asigura membrii colectivului totalmente cu vestimentaţia necesară şi încălţăminte.

E un gest frumos şi demn de laudă.

Toţi participanţii au fost menţionaţi cu diplome şi premii băneşti din partea Consiliului raional Briceni. Premii speciale a acordat şi Primăria Coteala.

Clipe frumoase prin cântec au dăruit tinerele talente Cristina Popovschi, Ruslana Vulpe din Coteala, Adelia Bordeianu din Chişinău, rădăcinile căreia i se trag din acest sat, Alexandrina Babiciuc din Tabani, Taraful de copii de la Casa de Cultură Şireuţi condus de Cristi Carlaşuc.

Lumea bună se adună, spune-o vorbă înţeleaptă.

Anume de lume bună şi emoţii pozitive am avut şi noi parte la Festivalul raional „Hangul din Coteala".

TEXT ȘI IMAGINI: ION DOMENCO

CU ARGINT PE LA TÂMPLE, DAR CU INIMA TOT TÂNĂRĂ ȘI BLAJINĂ

...Argintul clopoțelului zglobiu se tot rostogolește prin memoria noastră, readucându-ne în sălile de clasă, unde am sorbit cu nesaț dulceața primelor cuvinte legate pe silabe la îndemnul primului învățător, Mihail Pelin, originar din raionul Râșcani, alături de care iată deja 50 de ani s-a aflat consoarta sa, Tamara din satul Capaclia, care de părinți ne aduc aminte, or, la fel de blajini, blânzi și atotștiutori (!) au fost și au rămas. Drumul meu spre școala din Șamalia, chiar dacă casa părintească era situată la doar vre-o sută de metri mi se părea mult mai scurt atunci, căci îl străbăteam nu numai cu pașii, ci și cu sufletul, cu inima, cu toată făptura de copil, dornic de a cunoaște lumea mare. Și în acest drum, mereu alături, s-a aflat primul meu învățător, Mihail Pelin, în fața cărora am o datorie neachitată. Acum, după atâțea ani, îmi dau prea bine seama, că fără Ei, fără acea lumină, ce izvora din sufletul dumnealor, aș fi fost mult mai sărac. Parcă îl văd aevea pe acel tânăr sprinten: trecea cu seninătate pe lângă poarta sătenilor, cu un teanc de caiete, cu câteva cărți și scunde materiale ilustrative, din care nu se știe cum ne aducea în clasă atâta lumină și lucruri bune și frumoase, încât după fiecare zi petrecută la școală orizontul nostru se lărgea nespus de mult, noi treceam, treptat, în altă lume, cea a visurilor îndrăznețe, a speranțelor și gândurilor frumoase, ca din basme. Și-mi pare atât de mult bine, că părinții noștri, majoritatea sătenilor, îl stimau nespus de mult, se grăbeau să-i dea primii binețe – mamele, de cum îl vedeau, se luminau la față, se înviorau pe dată, tații își scoteau respectuos cușmele, descoperindu-și capul cu fire argintii înaintea dumnealui. Și să știți, că era o stimă reciprocă dintre oameni cu demnitate și verticalitate, bine crescuți, cu cei „șapte ani de-acasă”.

Primul meu învățător, Mihail Pelin, care ulterior a plămădit zeci de promoții în satul vecin, Capaclia, a rămas limpede și pentru totdeauna încrustat în memoria mea de copil, în memoria caldă a inimii mele, la fel ca și pornirea de a mă afla mereu cât mai aproape de dumnealui, într-o ceată vioae, cu zeci de întrebări, răsărind pe buze. Iar răspunsurile dumnealui, un tânăr chipeș, plăcut la înfățișare, veneau domol, cuminte, ca un fir de poveste, adunată din toate basmele adevărate pe care le cunoștea și pe care ni le înșiruia cu dăruire de sine... Nu pot uita mâinile dumnealui, cu degetele încă pătate de cretă, care rotungeau atât de frumos și citeț notele de „5” puse în agenda, cu care alergam, grăbit, să le arăt părinților revenit acasă, și care îmi indicau nu numai cum să caligrafiez corect primele litere, dar și însăși calea în viață. Nu pot uita ochii dumnealui-mari, luminoși și senini, în care se întrezărea destinul fiecăruia dintre noi, părul dat peste cap...

De fiece dată, când răvășesc aceste dulci amintiri, mă pomenesc în cu totul altă lume, din care culeg înțelepciune, adevăr, bunătate și din care nu mă pot retrage decât tiptil și cuminte, de parcă aș dori astfel să atenuez bruma de jenă, vină poate pentru faptul că nu întotdeauna i-am purtat de grijă primului nostru învățător. Mă retrag oarecum vinovat, pe neobservate, nu care cumva să tulbur liniștea lucrurilor, fie ca să-mi agonisesc, întreagă, neschimbată, imaginea cea de lumină. Or, până nu demult, învățătorul, ca și preotul bisericii din sat, era stimat de către săteni.

... Am retrăit din plin aceste sentimente deunăzi, când, grație eforturilor celor 3 copii – Iulie, Lenuța și Rodica – cuplul Tamara și Mihail Pelin, doi pedagogi consacrați din satul Capaclia, au avut parte de o adevărată sărbătoare – o splendidă nuntă de aur, la care au fost invitate rudele, colegii de breaslă, prieteni, foști discipoli, care au avut de le spus atâtea cuvinte frumoase, de recunoștință pentru munca îndelungată, fructuoasă pe tărâmul formării omului – cel pedagogic. Evenimentul a demarat la primărie, unde primarul de Capaclia, Alexei Busuioc, a organizat o veritabilă înregistrare a căsătoriei celor doi, le-a înmânat în mod solemn, în aplauzele celor prezenți, adeverința serviciului civil, un cadou bănesc și, evident, flori vii. Felicitările și urările de bine, cadourile au curs gârlă, la fel ca și cupa simbolică de șampanie, cu fructe și dulciuri. Tamara și Mihail Pelin sunt deja nu numai bunei, dar și străbunei, la nunta de aur fiind prezenți și urmașii acestui cuplu frumos, de invidiat, căsnicia lor servind model de dragoste, stimă și respect reciproc. Au impresionat cuvintele calde, de mulțămire, profundă plecăciune, ce izvorau din inimă a fiicelor Lenuța și Rodica, a feciorului Iulie, nepotului Cristi, vorbele inspirate, alese, rostite din partea colectivului gimnaziului sătesc, de către profesoara de limbă și literatură română, Tamara Para, care au venit la sărbătoare cu un original cadou, ce simbolizează arborele vieții pedagogilor Pelin, cu toate promoțiile pregătite de dumnealor pentru viață, pentru care fapt le-au pus pe cap câte o coroană, declarându-i rege și regină. La frumoasele urări de bine s-au alăturat și prietenii familiei Pelin, din Leova – soții Olga și Anatolie Chiorescu, din Cantemir – Aliona și Alexandru Butuc, subsemnatul, rude, foști învățăcei, care au remarcat dăruirea, consecvența, tenacitatea soților Tamara și Mihail Pelin, care au plămădit, cu osârdie, atâtea generații, aceasta fiindu-le vocația, chemarea sufletului – de a arde fără preget, pentru a lumina calea celor ce vin.

„HANGUL DIN COTEALA”

Festival raional al dansului popular, s. Coteala, Briceni